

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1896.

Andra Kammaren.

N:o 16.

Tisdagen den 10 mars.

Kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

Kammarens förhandlingar leddes af herr vice talmannen.

§ 1.

Justerades protokollet för den 3 innevarande mars.

§ 2.

Efter föredragning af herr *O. G. Eklunds* m. fl. i senaste sammanträdet bordlagda motion, n:o 227, beslöt kammaren hänvisa densamma till kammarens tillfälliga utskott n:o 2.

§ 3.

Föredrogos, men blefvo å nyo bordlagda:

statsutskottets utlåtanden n:is 8 och 10;

bevillningsutskottets betänkande n:o 12; samt

lagutskottets utlåtande n:o 32.

§ 4.

Ordet begärdes härefter af

Herr Jonsson i Hof, hvilken yttrade: Jag skall taga mig friheten föreslå, att statsutskottets utlåtanden n:is 8 och 10 måtte på morgondagens föredragningslista uppföras främst bland de två gånger bordlagda ärendena; och anhåller jag om proposition på bifall till detta mitt förslag.

Den af herr Jonsson sålunda gjorda hemställan bifölls af kammaren.

Andra Kammarens Prot. 1896. N:o 16.

1

§ 5.

För motions afgifvande hade sig anmält herr S. Nordström, hvilken nu aflemnade en motion med förslag till ändrad lydelse af 72 och 73 §§ riksdagsordningen.

Denna motion, hvilken erhöll ordningsnummern 228, begärdes på bordet och bordlades.

§ 6.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr C. W. Collander under två dagar från och med morgondagen samt herr R. Darin under sju dagar likaledes från morgondagen.

§ 7.

Justerades ett protokollsutdrag.

§ 8.

Till bordläggning anmäldes följande inkomna ärenden:

konstitutionsutskottets utlåtanden:

n:o 1, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af §§ 16, 17 och 18 riksdagsordningen; och

n:o 2, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående införande af proportionelt valsätt vid val till Riksdagens kamrar; samt

lagutskottets utlåtande n:o 33, i anledning af väckta motioner om lagstiftning angående arbetstiden för arbetare i bageriyrket.

Kammaren beslöt, att dessa ärenden skulle å föredragningslistan för morgondagens sammanträde uppföras framför de ärenden, som blifvit två gånger bordlagda.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 2,46 e. m.

In fidem

E. Nathorst Böös.

Onsdagen den 11 mars.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 4 dennes.

§ 2.

Herr talmannen tillkännagaf, att herr *Darin* anmält, det han icke begagnat sig af den i gårdagens sammanträde honom beviljade ledighet från riksdagsöromålen.

§ 3.

Föredrogs och hänvisades till konstitutionsutskottet herr *S. Nordströms* motion, n:o 228.

§ 4.

Föredrogs och behandlades för andra gången:
konstitutionsutskottets utlåtanden n:is 1 och 2; samt
lagutskottets utlåtande n:o 33.

§ 5.

Till behandling förelåg statsutskottets utlåtande n:o 8, angående regleringen af utgifterna under riksstatens *sjunde* hufvudtitel, innefattande anslagen till finansdepartementet.

Punkten 1.

Bifölls.

Punkten 2.

Beträffande anslag till postverket för år 1897 hade Kongl. Maj:t föreslagit Riksdagen att, med godkännande, bland annat, af de enligt

statsrådsprotokollet öfver finansärenden den 13 januari 1896 tillstyrka ändringar i postverkets stater äfvensom af de enligt samma protokoll föreslagna bestämmelserna angående ett andra ålderstillägg för vaktbetjente, för år 1897 bestämma postverkets anslag, förslagsvis beräknadt till 8,360,000 kronor att utgå direkt af postmedlen, hvaregenom postverkets utgiftsstaten skulle ökas med 205,000 kronor.

Vidare hade i en inom Andra Kammaren afgifven motion, n:o 3, herr *A. Hedin* föreslagit reglering af postvaktbetjentes aflöningsförhållanden enligt i motionen närmare angifna grunder.

*Angående
postvakt-
betjentes löne-
förhållanden.*

I fråga härom hemstälde nu utskottet under förevarande punkt:

a) »att Riksdagen, med afslag å Kongl. Maj:ts framställning om ett andra ålderstillägg för postvaktbetjente, må i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t må för nästkommande års Riksdag framlägga förslag till inrättande af nya ordinarie postvaktbetjentebefattningar till ett antal, som, med den inskränkning nödig sparsamhet bör föranleda, må befinnas lämpligt för beredande åt extra ordinarie vaktbetjente af en något tidigare befordran till ordinarie befattning;

b) att herr Hedins ifrågavarande motion icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda».

Reservation emot denna utskottets hemställan hade anmälts af herr *von Friesen*.

Efter föredragning till en början af *mom. a)* begärdes ordet af

Herr *von Friesen*, som yttrade: Herr talman! Jag tillåter mig att med afseende å föredragningsättet hemställa, att punkten i sin helhet måtte få föredragas, dock att proposition sedermera göres å hvart moment särskildt.

Till hvad herr *von Friesen* sålunda anförde lemnade kammaren sitt bifall.

Ordet lemnades härefter å nyo till

Herr *von Friesen*, som nu anförde: Herr talman! Anledningen, hvarför jag reserverat mig mot denna punkt, är, att jag i utskottet varit af den åsigt, att utskottet bort hemställa om bifall till Kongl. Maj:ts framställning beträffande ett andra ålderstillägg för postvaktbetjente.

Som kammaren redan förut måhända vet och äfven funnit af det föreliggande betänkandet, utgår aflöningen till ordinarie postvaktbetjente dels med ett fast arvode af 500 kronor, dels med ett ålders-

tillägg å 100 kronor efter fem år och dels slutligen i form af dagtraktamente. Dagtraktamentet vexlar. Hittills har det minsta varit 85 öre och det högsta 2 kronor. Om, såsom jag antager, Riksdagen kommer att bifalla Kongl. Maj:ts framställning i det hänseendet, kommer hädanefter det lägsta dagtraktamentet för postvaktbetjente söder om Dalelven att blifva 1 krona och för dem norr om Dalelven 1 krona 15 öre. Om jag då utgår derifrån, att Riksdagen bifaller denna Kongl. Maj:ts framställning angående dagtraktamentet, och om jag vidare icke tager med i betraktande beklädnaden, i fråga om hvilken det kan vara tvifvel underkastadt, om och i hvad mån den kan betraktas såsom en löneförmån, skulle den *lägsta* lönen för ordinarie postvaktbetjent med ett ålderstillägg blifva 965 kronor och den *högsta* aflöningen för ordinarie postvaktbetjent med ett ålderstillägg 1,330 kronor. Detta, då ålderstillägget är, såsom för närvarande, ett enda. Hårtill kommer visserligen för 25 af dem, som i Stockholm hafva den högsta aflöningen på 1,330 kronor, ett brefbäreförmånsarfvode på 120 kronor. Men som det endast tillfaller ett fåtal — i Stockholm finnas det 199 ordinarie postvaktbetjente —, så anser jag, att, då frågan diskuteras i dess helhet, man icke kan taga hänsyn till detta. Jag går således ut derifrån, att den lägsta aflöningen för postvaktbetjent med ålderstillägg är 965 kronor och den högsta aflöningen för dylik postvaktbetjent är 1,330 kronor. Nu kan man fråga: hur kommer det till, att det är så stor olikhet i aflöningen för dessa betjente? Anledningen är *icke* den, att den, som har den lägre aflöningen, småningom och efter hand avancerar till den högre. Detta är endast undantagsvis förhållandet — i Stockholm och Göteborg. Men regeln är, att den, som en gång har den lägre aflöningen på 965 kronor, också får behålla denna lägre aflöning så länge han lefver. Anledningen, hvarför det nu är så stora olikheter med afseende å Stockholm och Göteborg, är naturligtvis de dyrare lefnadsförhållandena i dessa rikets två största städer. Mellan de två aflöningarna, 965 kronor och 1,330 kronor, vexla visserligen sedermera lönebeloppen allt efter olika ortförhållanden. Men regeln är, att, med undantag för Stockholm och Göteborg, aflöningen är 965 kronor.

Nu föreligga här förslag till förbättring af postvaktbetjentes ställning.

Herr Hedin har i en motion upptagit ett förslag till löneroglering, hvilket blifvit af postvaktbetjente sjelfva i en petition framburet till generalpoststyrelsen. Det förslaget går ut på en fullständig förändring af de hittills varande grunderna för postvaktbetjentes aflöning. Det afser för det första — hvilket visserligen icke är någon förändring i grunderna — att ett större antal extra vaktbetjente skulle förflyttas på ordinarie stat, så att de ordinarie postvaktbetjentes antal skulle ökas från 761, som det för närvarande är, till 1,024, som det skulle blifva efter detta förslag. Det skulle således ökas med 263. Generalpoststyrelsen har sjelf uttalat, att den anser, att de ordinaries antal borde ökas med 247. Skilnaden mellan generalpoststyrelsens och

Angående
postvakt-
betjentes löne-
förhållanden.

(Forts.)

Angående
postvakt-
betjentes löne-
förhållanden.

(Forts.)

postvaktbetjentes uppfattning i denna punkt är således icke synnerligen stor. Men detta förslag afser vidare, att dagtraktamentet skulle bortfalla, och att i stället en efter olika förhållanden lämpad olikhet i aflöningsarna skulle vinnas genom en fördelning af postvaktbetjente i fem olika löneklasser, den lägsta med 600 kronors och den högsta med 1,000 kronors aflöning, och deremellan med 700, 800 och 900 kronors aflöning. Dertill skulle i hvarje löneklass blifva fem ålders-tillägg på 100 kronor, att successivt inträda med treåriga mellanrum. Detta förslag anser jag för min del vara synnerligen tänkvärdt, och jag är äfven öfvertygad, att generalpoststyrelsen, till hvilken detta förslag blifvit i petitionsväg öfverlemnadt, skall egna detsamma ett allvarligt beaktande. Ett sådant förslag bör ju i hög grad bidraga till att åstadkomma reda i aflöningsförhållandena. Nu äro dessa mycket komplicerade till följd af olikheten i dagtraktamentena. Dessa kunna vexla från 1 till 2 kronor med endast 5 öres skilnad mellan tvenne successiva grader och kunna således utgå med belopp af 1 kr. 5 öre, 1 kr. 10 öre, 1 kr. 15 öre, 1 kr. 20 öre o. s. v. Detta måste för generalpoststyrelsen medföra stort bekymmer, då den skall försöka att för postvaktbetjente rättvist afväga de löneförmåner, som böra dem tillerkännas. Det är väl sant, att, om det nya förslaget skulle sättas i verket, det sedermera blefve förenadt med vissa vanskligheter att indela städerna och öfriga orter uti olika klasser, men det bekymret vore väl i alla fall mindre än det, som nu förefinnes. Såsom ett system för aflöningen är det af petitionärerna framlagda förslaget för mig mera tilltalande än det system, som för närvarande tillämpas. Jag är dock icke specialist med afseende på postverket och kan således icke fälla något bestämdt omdöme i denna fråga. Gifvet är, att, om man också hyllar det af petitionärerna framställda systemet för aflöning, dermed icke följer, att man godkänner alla siffror, som deruti ingå; ty utan tvifvel skulle det blifva svårt att på en gång bringa till stånd en så dryg tillökning i kostnaderna som detta petitionärernas förslag, i sin helhet genomfördt, skulle medföra, då ökningen uppgår till 219,610 kronor 25 öre.

Med afseende å principerna anser jag, som sagdt, förslaget vara synnerligen beaktansvärdt. Emellertid har jag icke kunnat skymta någon utsigt att vid denna riksdag få detta förslag fram. Om jag velat förbättra postvaktbetjentes ställning, har jag således måst väga mellan de två andra förslag, som föreligga, nemligen å ena sidan Kongl. Maj:ts förslag och å den andra statsutskottets förslag. Kongl. Maj:ts förslag afser att förbättra de äldres aflöningsförhållanden genom ett andra ålderstillägg, som skulle tillfalla postvaktbetjente efter ytterligare fem års tjenstgöring. Statsutskottets förslag åter afser att förbättra deras ställning, hvilka ännu icke blifvit ordinarie, deras ställning, som för närvarande äro extra-ordinarie. Men det finnes också en annan olikhet. Statsutskottets förslag innebär endast en skrifvelse till Kongl. Maj:t, då deremot Kongl. Maj:ts förslag innebär ett bestämdt anslag och en redan med början af år 1897 inträdande förhöjning

uti aflöningsförmånerna. — Nu kan visserligen en skrifvelse i många fall vara att sätta värde på. Detta gäller, om genom skrifvelsen anvisas någon ny väg för vederbörande myndighet och Kongl. Maj:t att slå in på. Så är emellertid i detta fall icke förhållandet, utan här hänvisar skrifvelsen Kongl. Maj:t och generalpoststyrelsen endast till att fortgå på den väg, på hvilken i alla händelser dessa myndigheter måste fortgå; ty det är klart, att i sammanhang med postverkets utveckling flera ordinarie platser måste inrättas, om man icke helt och hållet skall öfvergifva en grund, som hittills följts vid postvaktbetjentes antagande. Jag anser således denna skrifvelse vara af jmförelsevis litet värde.

*Angående
postvakt-
betjentes löne-
förhållanden.*
(Forts.)

Utän tvifvel vore det för postvaktbetjente mycket bättre, om Kongl. Maj:ts förslag nu ginge igenom. Detta förslag skulle medföra en löneförbättring för cirka 500 postvaktbetjente. Statsutskottets förslag åter — äfven om detsamma icke ginge ut på endast en skrifvelse — skulle på sin höjd medföra en förbättring för 247 af dessa betjente, och detta bland de yngre. De yngre hafva dock framtiden för sig, de ha ännu icke fått så stora behof och icke heller så stora lefnadskostnader, För mig har det syntts viktigare att bereda någon förbättring i de äldres lefnadsförmåner.

Nu vet jag, att det fins principiella motståndare mot ålderstillägg. Jag tror dock för min del, att dessa principiella motståndare mot ålderstillägg icke tagit tillräckligt i betraktande vare sig behofvet eller lynnena. Behofvet är ju en särdeles viktig faktor vid bestämmandet af aflönningar.

Och det får väl antagas för temligen gifvet, att ju äldre personen blir, dess större blir behofvet, särskildt därför att familjen och kostnaden för familjen blir större. Äfven är människans lynne af den art, att hon gerna vill förbättra sin ställning. Jag tror därför, att ett aflöningsystem, som är bygd på ålderstillägg, skall medföra större trefnad och förnöjsamhet inom en tjenstepersonal än ett system, som icke är bygd på ålderstillägg. Också har det alltid varit vanligt, att vid bestämmande af löneförmåner för dylika tjenstemän och betjente ålderstillägg förekommit, och i regeln har det varit två ålderstillägg. Det är nu dessa två ålderstillägg, som här af Kongl. Maj:t och generalpoststyrelsen begäras äfven för postvaktbetjente.

Jag bör också nämna något om behöfligheten eljest af detta ålderstillägg. Det är ju alltid svårt att bestämma löner. Många faktorer böra dervid tagas i betraktande. Det är ju gifvet, att man icke kan i det fallet skära alla, så att säga, öfver en kam, utan man måste göra jmförelser med personer, som eljest i öfriga förhållanden äro att jmföra med dem, för hvilka lönerna skola bestämmas. Och jmförelsen bör gälla såväl lefnadsförhållandena som ansvaret. Om jag då först ser på lefnadsförhållandena, torde det väl ligga närmast till att jmföra dessa vaktbetjente med andra vaktmästare. Om jag då håller mig till Stockholm, anses här åtminstone, att en normal vaktbetjentlön är 700 kronor med två ålderstillägg på hvarterda ett hundra kronor

Angående
postvakt-
betjentes löne-
förhållanden.

(Forts.)

samt dessutom fri bostad. Nu är det att märka, att öfriga vaktmästare i allmänhet endast äro upptagna strängt under expeditiionstiderna, och att de således hafva en ganska stor del af dagen ledig till extra förtjenst, hvilket gör, att deras inkomster kunna blifva mycket större än hvad den lön, de hafva i det verk, der de tjenstgöra, gifver dem. Postvaktbetjente åter äro fullt upptagna af sitt arbete i tjensten och kunna således icke få några extra förtjenster. Hvad åter ansvaret beträffar, så är detta för postvaktbetjente utan tvifvel större än för vaktmästare i allmänhet. Det är ett mycket ansvarsfullt kall i postverkets tjenst, som postvaktbetjente hafva. Då man tager i betraktande detta, tror jag, att man måste erkänna, att den löneförhöjning, som här af Kongl. Maj:t blifvit föreslagen, är förenad med billighet och rättvisa.

Det viktigaste för mig vid afgörandet af denna fråga har emellertid varit, att generalpoststyrelsen sjelf, hvilken är den närmaste arbetsgifvaren åt dessa postvaktbetjente, ansett, att löneförmånerna bort ökas så som af generalpoststyrelsen blifvit föreslaget. Distansen mellan generalpoststyrelsen och postvaktbetjente är utan tvifvel så stor, att endast om så med nödvändighet fordrats generalpoststyrelsen framkommit med detta förslag till löneförhöjning. Det har gjort, att jag, som sagdt, för min del ansett, att Kongl. Maj:ts förslag bort af Riksdagen bifallas. Jag ber att fortfarande få ställa mig på den ståndpunkten och framställer här ett yrkande, herr talman, att mom. a) måtte erhålla följande lydelse: *a) att de enligt statsrådsprotokollet öfver finansärenden den 13 januari 1896 föreslagna bestämmelserna angående ett andra ålderstillägg för postvaktbetjente måtte af Riksdagen godkännas.*

Härut instämde herrar *Darin, Fredholm* från Stockholm, *Berg, Palme, Bergström, Gustaf Ericsson* från Stockholm, *Fjällbäck, Wallis, Odhner, Elis Nilson, Alsterlund, Persson* från Arboga, *Swarthing, Eklund* från Norrköping, *Zetterstrand, Zotterman, Aulin, Falk, Poignant, Eklundh* från Lund, *Skytte, Bruzelius, Lilliehöök, Ahrenberg, Liljeholm, Wijkander, Forsell, Andersson* i Lysvik, *Hammarström, Hahn, Vahlin, Arhusiander, Nyström, Wikström, Nordin* i Hammerdal, *Kardell och Bromée.*

Herr Andersson från Malmö yttrade: Då jag står på samma ståndpunkt i denna fråga som den föregående talaren, kunde jag i likhet med flera af kammarens ledamöter instämt med honom, men då jag nu blifvit uppropad, skall jag be att få säga några få ord. En del motiv för min ståndpunkt har herr von Friesen redan anfört, hvarför jag icke skall upptaga kammarens tid med att åter upprepa dem. I likhet med herr von Friesen anser jag, att det sätt, som af Kongl. Maj:t föreslagits för höjande af postvaktbetjentes ekonomiska ställning, är betydligt att föredraga framför det af utskottet föreslagna. I allmänhet äro de extra postvaktbetjente yngre personer samt ogifta,

hvarför de kunna existera på mindre inkomst än de ordinarie, hvilka i regeln äro gifta och ofta hafva en ganska talrik familj att försörja samt således äro i större behof af löneförhöjning än de förstnämnde. Detta har varit hufvudsakligaste skälet, hvarför jag ställt mig på Kongl. Maj:ts förslag. Jag skall nu, som sagdt, icke åter upprepa flera motiv för min ståndpunkt, utan endast be att få uttala en förvåning öfver något, som står i statsutskottets betänkande och som är ett återgifvande af ett meddelande, som generalpoststyrelsen lemnat. Här står nemligen på sid. 24, tredje raden uppifrån: »Enligt hvad generalpoststyrelsen meddelat, hafva de personer, som under senaste tiden antagits till ordinarie vaktbetjente, derförinnan tjenstgjort i postverket omkring 7,6 år samt uppnått en ålder af i medeltal 33,1 år». När man ser dessa siffror, får jag säga, att man blir litet förvånad, att ifrågavarande personer äro, då de blifva antagne till extra postvaktbetjente, så pass gamla som ungefär 26 år. Jag tror, att detta är en misshushållning. Om man inom postverket liksom inom åtskilliga andra verk beslöte sig för att endast antaga yngre personer, kunde ju dessa personer längre tjenstgöra som postvaktbetjente, och följaktligen blifve det en besparing för postverket. Om man inom generalpoststyrelsen beslöte, att icke till extra postvaktbetjent antaga någon som hade högre ålder än t. ex. 21 år, skulle man dermed vinna ganska mycket. Det är blott en erinran, jag härmed velat göra; ty det har förefallit mig ganska besynnerligt, att man till en syssla som denna, der man hufvudsakligast bör använda yngre personer, antager så pass gammalt folk. För öfrigt skall jag hufvudsakligast på grund af de skäl, herr von Friesen anført, be att få instämma med honom i hans yrkande.

*Angående
postvakt-
betjentes löne-
förhållanden.*
(Forts.)

Herr Jonsson i Hof: Herr talman, mina herrar! Innan jag ingår vidare på att söka försvara utskottets föreliggande förslag, ber jag till en början att få fästa uppmärksamheten på en egendomlighet beräffande postvaktbetjentes aflöning, som icke förefinnes hos deras jemlikar. Det är nemligen det förhållandet, att väl arvodet för dessa postvaktbetjente är bestämdt äfvensom ålderstillägget, men deremot ligger det helt och hållet i generalpoststyrelsens hand att bestämma det dagtraktamente, som utgår till samma personal, i stället för att vanligtvis motsvarande inkomstart utgöres af till beloppet bestämda tjenstgöringspenningar. Det är således här på sidan om det fasta bestämda arvodet en rörlig marginal i afseende å dagtraktamente, hvaröfver, så vidt jag kan finna, generalpoststyrelsen har att fritt förfoga inom åtminstone det anslag, som i hufvudtiteln för detta ändamål är bestämdt. Om således ett andra ålderstillägg för åtskilliga andra befattningar, som skulle kunna anses vara något likartade med denna, är af behofvet der, så är det icke sagdt, att samma behof förefinnes här i det syftet att efter en längre tjenstetid kunna gifva dem en bättre bruttoinkomst i sin helhet. Ty som herrarne se af betänkandet, har generalpoststyrelsen t. ex. i Stockholm i fråga om dessa dag-

*Angående
postvakt-
betjentes löne-
förhållanden.*

(Forts.)

traktamenten bestämt så, att de äro indelade i 4 klasser med avancering från den klass, som har lägsta dagtraktamentet, till nästa, och derifrån ytterligare till den fjärde, eftersom afgång på de högre klasserna förefinnes. Således ligger deri redan just något motsvarande ålderstillägg i öfriga tjänster, utom det fasta, som här finnes. Skälet till att bifalla Kongl. Maj:ts proposition beträffande ålderstillägg åt dessa postvaktbetjente är således icke så stort, som man eljest skulle kunna antaga, just på grund deraf, att generalpoststyrelsen kan med dessa dagtraktamenten ungefär åstadkomma detsamma, som med ett andra ålderstillägg i allmänhet för öfrigt afses. Detta har varit en af anledningarna, hvarför man inom utskottet icke ansett den väg, generalpoststyrelsen här anvisat i afseende på det andra ålderstillägget, böra begagnas. Men det är äfven åtskilliga andra skäl, som bestämt utskottet för samma åtgärd. Som herrarne finna, har i utskottets betänkande angifvits, hvilka minimi- och maximilöner dessa postvaktbetjente hafva, med dagtraktamente, beklädnad och alltsammans, och deraf framgår, att den lägsta aflöningen, oberäknadt ålderstillägget, söder om Dalelven nu skulle vara 919 kronor och norr om Dalelven 973 kronor 75 öre, och att maximum åter skulle blifva 1,384 kronor, oberoende af det förmansarfvode, som i Stockholm utgår till brefbärareförmän. Då var det första, man här hade att taga i betraktande: är icke denna minimiaflöning på åtskilliga ställen i vårt land tillräcklig, jemförd med hvad man måste antaga, att lefnads- och bostadskostnaderna kunna uppgå till på dylika platser, t. ex. en obetydlig landsortsstad, hvars förhållanden ej mycket afvika från dylika förhållanden på rena landsbygden? Då trodde vi oss alldeles afgjordt finna, att på sådana platser denna minimiaflöning för postvaktbetjente bör vara tillräcklig och, jemförd med hvad åtskilliga andra personer i liknande ställning kunna hafva, icke lägre, än hvad som belöper på dem, möjligtvis med ett enda undantag. Om återigen på något ställe maximiaflöningen icke skulle vara fullt tillräcklig, t. ex. der speciellt bostadskostnaderna äro särskildt höga, så, utom att man har dessa 120 kronor förmansarfvode, som hjälpa upp ställningen dervidlag, ha vi icke kunnat finna något hinder för poststyrelsen att just genom detta dagtraktamente åstadkomma de jemkningar, som på hvarje särskild plats kunna efter olika förhållanden vara nödiga och lämpliga. Generelt behof af ett andra ålderstillägg för postvaktbetjente har utskottet således icke kunnat finna vara för handen. Det kan hända, att på en och annan plats en förbättring utöfver hvad som skulle blifva fallet, om man satte minimitraktamentet till en krona, kan behövas, och den förbättringen bör enligt mitt förmenande poststyrelsen med nuvarande grunder kunna rangera om, utan att man gifver sig in på detta andra ålderstillägg. Ett bifall åter till detta ålderstillägg skulle medföra, att, om också på ett och annat ställe det skulle kunna anses vara skäl för detta tillägg, postvaktbetjente skulle komma att få det äfven på platser, der man måste anse, att deras inkomster äro tillräckliga i alla fall. Detta är således en oegentlighet, som icke

gera bör kunna förbises. Och så är äfven att märka, att, om man menar, att ett andra ålderstillägg egentligen skulle ditsättas för att utgöra en sporre till större nit i tjenstgöringen och dylikt, man icke får glömma, att det är allt för generelt för att kunna hafva denna betydelse. Ty hvarje postvaktbetjent, som tjenstgjort i 10 år och skött sig normalt i tjensten, skulle blifva berättigad till samma ålderstillägg. Det är således ingen speciel sporre för särskildt nit och välförhållande i tjensten, utan det är en allmän löneförhöjning, som här skulle komma i fråga.

I afseende nu å postvaktbetjentes inkomster, jemförda med gelikars i åtskilliga andra verk, tror jag, att man skulle kunna säga, att vaktmästarne i tullverket äro i någon mån bättre försedda än dessa postvaktbetjente. Jag tror detta därför, att de fyra klasser, i hvilka tullvaktmästarnes löner äro bestämda, på det hela taget ställa sig något förmånligare än postvaktbetjentes. Den lägsta löneklassen för en ordinarie vaktbetjent i tullverket är nemligen 800 kronor, och så komma dertill två ålderstillägg efter 5 och 10 år, hvardera å 75 kronor. Efter 10 års tjenst kommer således en tullvaktmästare att få 950 kronor. Gent emot det äro en ordinarie postvaktmästares inkomster fullt lika goda, så att i det fallet deras inkomster ej ligga under, utan öfver tullvaktmästarnes. Och detsamma skulle jag kunna säga i afseende å andra löneklassen för tullvaktmästarne, som är 100 kronor högre än den förut nämnda. Men så finnas ytterligare två löneklasser, den ena på 1,000 och den andra på 1,200 kronor i ursprungliga löner med hvardera två ålderstillägg å 150 kronor. Der blir således efter 10 år aflöningen 1,300 kronor i den ena och 1,500 i den andra, hvarförutom dessa tullvaktmästare hafva åtskilliga sportler, något som sannolikt en postvaktbetjent icke kan komma i åtnjutande af. Antagligen är likvisst det hufvudsakliga af de sportler, tullvaktmästarne hafva, härrörande af arbete på öfvertid, d. v. s. på sådan tid, då tullverket ej är öppet och personalen ej tillgänglig för allmänheten. När t. ex. en importör vill hafva en last lossad raskt, sedan dagsarbetet är slutadt, får han betala de uppsyningsmän och vaktmästare, som användas därför, extra, och jag tror, som sagdt, att det hufvudsakliga af sportlerna utgöres af sådana inkomster. Det är således ett öfverarbete, som gör, att tullvaktmästarne kunna få denna extra inkomst utöfver sin eljest bestämda lön. Men om jag numedgifver, att i alla fall postvaktbetjentes lön, jemförd med tullvaktmästarnes, kan generelt ställa sig något ogynsammare efter det förslag, utskottet här afgifvit, blir åter förhållandet ett helt annat, om man går öfver till ett annat stort verk med en lika stor massa jemnställda personer; jag åsyftar här statens jernvägar. Jemfördt med dessa, är ögonskenligen favören i ytterst hög grad på postvaktbetjentes sida. Den största inkomst, en banvakt t. ex. har, är 816 kronor jemte fri bostad. Och den banvakten är då placerad här i Stockholm. Går man till banvakterna i öfriga städer och på landsbygden, komma de icke upp i denna inkomst. Och en stationskarl vid Stockholms sta-

Angående
postvakt-
betjentes löne-
förhållanden.
(Forts.)

*Angående
postvakt-
betjentes löne-
förhållanden.*
(Forts.)

tion har 888 kronor högst jemte dessa förmåner af bostad och beklädnad och fri medicin och sådant, som hör till. En banmästare här vid Stockholms station kommer likaledes ej upp i mera än 1,017 kronor jemte dessa naturaförmåner. Ingen af dessa befattningar kan sålunda jämföras med postvaktbetjentes i afseende å inkomster, utan jernvägsbetjente äro sämre ställda, oaktadt deras arbete, såvidt man kan finna, ingalanda är af lättare art än postvaktbetjentes, utan snarare tyngre med hänsyn till slitande af kroppskrafter.

Men man har, såvidt jag kan förstå, att här icke allenast fästa sig vid huru inkomsterna ställa sig vid jämförelse med jemlikars inom statens verk, utan man bör också se till och tänka sig, huru postvaktbetjentes existensförhållanden ställa sig gent emot den stora mängdens af yrkesarbetare å skilda privata områden, som man icke får förbise. Och gör man det, lär det icke lida tvifvel, att, när man tager i betraktande, att jemte dessa löneförmåner för postvaktbetjente det tillkommer dem, sedan de afträdt ur tjensten, en pension, man, om man söker dela upp genomsnittsinkomsten på t. ex. en genomsnittstjenstetid och tillägger hvad af pensionen som skulle belöpa på hvarje år af den arbetstid, de tillbragt i postverkets tjenst, kommer till mycket betydande inkomster för postvaktbetjente i jämförelse med hvad hvarje fri arbetare, snart sagdt, på något sätt skall kunna skaffa sig i inkomst. Och att äfven denna synpunkt förtjenar att beaktas, synes mig alldeles gifvet. Ty resultatet af att man förbiser sådant och oberoende deraf bestämmer löneinkomsterna inom statens verk för den ene eller andre blir, om det är allt för lockande inkomster af en befattning, att en mängd personer samla sig med sina förhoppningar omkring sådana platser och gå och vänta på, att det skall bli möjligt att komma in på en sådan bana, utan att sjelfva under tiden allvarsamt söka kasta sig in på andra yrken. Derigenom går enligt min mening en icke obetydlig arbetskraft förlorad för samhället, emedan man lockar individerna för starkt in på sådana banor som denna.

Nu vill jag slutligen taga upp en annan sida af denna sak. Den postala verksamheten skulle jag vilja dela i tvenne i det hela taget olika rigtningar. Den ena är att utveckla postförbindelserna på sådant sätt, att hvarje ort inom landet kan så många dagar som möjligt i veckan få post utvexlad. Den andra verksamheten åter består deri, att man vill göra det så pass bekvämt på skilda orter, att adressaterna flera gånger om dagen skola få sin post hemburen till sig. I båda fallen gäller det ju bekvämlighet. Men den bekvämlighet, som jag sist omnämnde, tror jag, att man icke får taga alldeles fristående ifrån dess innebörd för postverkets finanser. Ty om man gör det, blir följden, att postverket utvecklas derhän, att en mängd brefbärare blifva anstälde i hvarje samhälle, som har energi nog att oupphörligt ligga öfver poststyrelsen med begäran derom, och derigenom växer postvaktbetjentes antal ut till en sådan höjd, att, när det sedan gäller att förbättra inkomsterna för detta stora antal postvaktbetjente,

i händelse deras inkomster skulle vara för låga, allt detta blifver af en sådan betydelse, att postverkets finanser rakt skulle vändas upp och ned derigenom. Vid behandlingen af denna sjunde hufvudtitel har jag vid skilda tillfällen inom afdelningen upptagit frågan härom; och en eller två gånger har det också från utskottets sida framlagts skrifvelseförslag till Kongl. Maj:t beträffande några åtgärder för att underlätta just den tjänstgöring, som postvaktmästarne hafva i form af brefbäring, ehuru detta skrifvelseförslag aldrig vunnit bifall af kamrarne, utan således stannat vid att vara ett förslag från utskottet. Emellertid kan jag det oaktadt nu icke underlåta att här beröra dessa förhållanden något. Tanken på att kunna underlätta denna tjänstgöring och således göra behovet af postvaktbetjente något mindre än nu har utmynnat bland annat deri, att man skulle söka i nedre våningen i husen så vidt möjligt få till stånd breflådor, i hvilka vaktmästarne för hvarje hyresgäst skulle nedlägga försändelserna till honom i stället för att gå upp för trapporna till hans våning, huru många de än äro.

*Angående
postvakt-
betjentes löne-
förhållanden.*

(Forts.)

Mot denna tanke har det alltid invändts, att postverket saknar tvångsmedel att få en sådan reform genomförd. På visst sätt torde detta vara sant, men så alldeles utan möjligheter att kunna göra någonting tror jag icke poststyrelsen vara. Man kan ju genom extra åtgärder ett år försöka att rangera det så, att allmänheten icke lika bekvämt som nu får breven till sig, utan att adressaterna i större eller mindre grad få tjänstgöra som postvaktmästare under någon tid. Jag tror då, att de snart nog skola vara villiga att underkasta sig denna föga betydande förändring, och att således möjlighet skulle åvägbringas att genomföra den af mig antydda detaljen.

En annan åtgärd, som bestämdt är utförbar och lättare kan realiseras än den förut omnämnda, är, att, i stället för att vi nu hafva fem brefturer hvarje söckendag, detta antal skulle kunna minskas något och sättas till tre eller fyra, emedan det inträffar, att tvenne brefturer komma så nära inpå hvarandra, att det knappt är mer än en timmes mellanrum mellan dem, och föga lärer väl vigten af att utsända försändelserna med så kort mellanrum vara afgörande. Äfven på denna väg skulle man kunna minska postvaktbetjentes tjänstgöring. Bankerna, alla större affärshus och embetsverk tror jag i regeln sjelfva afhämta breven genom sina vaktmästare. Privata försändelser för öfrigt torde sällan innehålla några vaxlar eller sådana papper, som behöfva punktligt på samma dag handläggas i en bank, och hvilkas försenade utdelning, i händelse turernas antal inskränktes, möjligtvis skulle för adressaterna medföra obehag och olägenheter. Åtminstone denna förändring bör, efter hvad jag tror, af poststyrelsen kunna genomföras, utan att inkomsterna af portot derigenom egentligen behöfde lida.

Om poststyrelsen tager detta i betraktande och söker att hålla utvecklingen af antalet postvaktbetjente inom normala gränser, så bör poststyrelsen på samma gång med de anslag, som nu finnas tillgängliga, kunna åstadkomma en förbättring af postvaktbetjentes löneför-

Angående
postvakt-
betjentes löne-
förhållanden.

(Forts.)

hållanden genom att höja dagtraktamentet. Sker så och kommer derjeme ett antal extra postvaktbetjente att ett kommande år uppflyttas till ordinarie befattning, så tror jag, att man för närvarande vinner allt, hvad som egentligen bör vinnas, nemligen en sådan förbättring i postvaktbetjentes löneinkomster, som står väl tillsammans med hvad som åtnjutes af deras jemlikar i skilda yrken inom vårt land.

Det är slutligen kanske skäl att fästa uppmärksamheten vid hvad resultatet skulle blifva, i händelse denna kammare med afslag å utskottets hemställan i mom. a) skulle bifalla det yrkande, som af herr von Friesen framställts. Första kammaren kommer, efter hvad jag tror, att taga utskottets förslag i detta fall — kanhända punkten redan är afgjord; vi torde derom senare erhålla kännedom. Under förutsättning, att Första Kammaren bifaller utskottets förslag i mom. a) om skrifvelse till Kongl. Maj:t och Andra Kammaren deremot bifaller herr von Friesens yrkande om beviljande af ett andra ålderstillägg, så föreställer jag mig, att någon gemensam votering mellan Första och Andra Kammarens beslut icke skulle kunna anställas, då det gäller ett skrifvelseförslag i den ena kammaren och ett positivt beslut i den andra, utan förmodligen komme väl voteringen att stå mellan bifall till herr von Friesens yrkande och rent afslag. Om då yrkandet om afslag segrade i den gemensamma omröstningen, så hafva postvaktbetjente naturligtvis icke fått detta andra ålderstillägg. Men det har då icke heller kommit till stånd någon skrifvelse till Kongl. Maj:t i syfte att öka antalet ordinarie postvaktbetjente. Och jag undrar, om innebörden deraf skulle blifva fördelaktigare för postvaktbetjente än ett bifall till utskottets förslag i frågan.

Det har blifvit sagdt, att denna skrifvelse icke åsyftar något nytt förhållande, utan att poststyrelsen skulle ega att sjelfmant vidtaga en dylik åtgärd. Men jemför man detta påstående med hvad poststyrelsen sjelf yttrar i sitt förslag till Kongl. Maj:t, när den aldeles tydligt låter förstå, att det icke kan finnas någon utsigt att få detta igenom, om icke Riksdagen gör ett dylikt uttalande, så undrar jag, om det kan vara stora förhoppningar om, att poststyrelsen skulle komma med detta förslag ett annat år, derest nu icke förslaget om ett ålderstillägg bifalles och icke heller någon skrifvelse kommer till stånd. Det kan ju hända, att jag tager miste i denna min uppfattning, men så osannolik tror jag icke, att den kan vara.

Jag skall icke vidare upptaga tiden, utan inskränker mig till att yrka bifall till utskottets hemställan.

Herrar *Lundell, Nilsson* i Skärhus, *Truedsson, Johnsson* i Bollnäs *Näslund* och *Eriksson* i Qväcklingen instämde häruti.

Vidare anförde :

Herr friherre *Barnekow*: Då man läser Kongl. Maj:ts förslag till utgiftsstat för det kommande året, skall man deraf finna, att post-

inkomsterna äro beräknade att öfverstiga utgifterna med omkring 440,000 kronor.

Då jag hört personer säga, att det icke är meningen, att postverket skall vara ett verk, som bringar staten inkomst, utan tvärtom endast bör hafva till uppgift att betjena allmänheten i så vidsträckt mån som möjligt, så ber jag få säga, att jag helt och hållet instämmer uti denna uppfattning, förutsatt att fördelarne komma *hela* den brefskrivande allmänheten till godo. Men då så icke är förhållandet, kan jag ej dela denna uppfattning. Och för att visa i hvad mån fördelarne äro ojemnt fördelade, så vill jag nämna, att vid 1882 års riksdag, då jag satt i bevillningsutskottet, liksom den ärade talare, som närmast före mig hade ordet, förekom frågan att höja lokalportot från 3 till 6 öre. Då voro vi, landtmän, som sutto i utskottet, mycket betänksamma, ty vi insågo mycket väl, att detta vore en förhöjning, som endast skulle komma städerna till godo, men icke blifva till ringaste nytta för landsbygden, ty oaktadt vi fått brefportot höjdt, hade staten derigenom icke fått några ökade utgifter, då afsändarne på landet inlade brefven i fack och adressaterna sedan sjelfva hemtade brefven ifrån samma fack och det icke var fråga om, som i städerna, att bära brefven hem till adressaten. Men som landtmännen i allmänhet äro beskedliga, så giugo vi också in på det framlagda förslaget, och märkvärdigt nog fans det, då frågan behandlades i kammaren, icke mer än en af kammarens ledamöter, nemligen herr Anderson i Tenhult, som uppträdde och anförde betänkligheter mot förslaget, hvilket också blef antaget.

Men hvad har nu händt? Jo, det har händt, såsom det då äfven talades om i utskottet — att fordringarne på brefvens snabba fortkaffande till adressaterna i städerna stälts allt högre och högre, och det har slutat med, att vi fått en hel armé af postvaktbetjente, som skall hafva lön och pension. Vi stå på väg att råka ut för de olägenheter, som vid 1882 års riksdag framhöllos i bevillningsutskottet, men ty värr icke här i kammaren.

Men, säger man, det är ju så utomlands, att brefven frambäras. Ja, det lär så vara, efter hvad det påstås — sjelf känner jag förhållandena icke så noga. Men jag har en bekant, som bott i Holstein, och som meddelat mig — han bodde på landet $\frac{1}{2}$ à $\frac{3}{4}$ mil från närmaste station — att statens posttjenstemän buro hem brefven till honom. Men så är icke förhållandet här.

Om nu de ifrågavarande lönerna till dessa postvaktmästare äro för låga eller icke, är en sak, hvars afgörande beror på den uppfattning man har om penningarne. Vi veta, att dessa postvaktbetjentes aflöning uppgår till lägst 965, högst 1,330 kronor. Den föregående talaren har jemfört dessa postvaktbetjente med andra tjenstemän och visat, att de ungefär hafva samma inkomster. Jag skall be att få utsträcka jemförelsen ännu litet längre och jemföra dem med de personer, som tjena den så omhuldade näringen jordbruket. Hvad tro herrarne, att det bland dem är för personer, som uppnå en lön af

Angående
postvakt-
betjentes löne-
förhållanden.
(Forts.)

Angående
postvakt-
betjentes löne-
förhållanden.

965 kronor? Det är de allra förnämsta, de som innehafva de allra viktigaste platserna, och det är till och med sällsynt, att vi kunna betala dem så högt.

(Forts.)

Hvad skulle nu blifva följden af en ytterligare löneförhöjning åt postvaktbetjente? Jo, följden skulle, såsom föregående ärade talare påpekat, blifva den, att just dessa fria arbetare, som hafva sin sysselsättning vid jordbruket eller vid industrierna, söka sig ifrån sina förra platser, och allt det bästa folk, vi hafva, draga sig till städerna och söka platser der.

Nu kan det visserligen vara förhållandet med dessa postvaktbetjente, särskildt här i Stockholm, att de hafva ett strängt arbete, och man kan verkligen hafva skäl att beklaga många af dem. Jag läste för icke länge sedan i en tidning en redogörelse för deras arbete, hvori det bland annat omnämndes, huru många trappor en postvaktbetjent i Stockholm hade sprungit, då han uppnått pensionsåldern, och, mine herrar, det slutade med, att han kunde hunnit långt, långt upp öfver skyarne. Ja, nog äro postvaktbetjente ansträngda, men om så är, skulle man då icke kunna ändra förhållandena på annat sätt? Jag är delvis förekommen af den föregående talaren, som framlagt en tanke, som jag länge hyst, nemligen att man skulle kunna sätta sin breflåda nere hos portvakten. När jag för många år sedan var utomlands, fann jag der på många ställen, att man hade så ordnadt, att breflådorna voro uppsatta hos portiern, och brefbärrarne lade der ned brefven och sluppo att stiga upp och ned i trapporna. Kunde adressaterna sjelfva hemta sina bref, så vore detta tydligt en stor besparing i arbete. Men har nu allmänheten blifvit van vid en sådan bekvämlighet som att få brefven hemsända, vore det kanske en orimlighet att begära något sådant.

Man kan äfven tänka sig ett annat sätt att gå till väga. Skulle det icke vara möjligt, att, då det på ett ställe finnes behof af en dylik förhöjning af postvaktbetjentes aflöningsförmåner, men på ett annat ställe icke, på de platser, der ett sådant behof förefinnes, samhället lemnade bidrag till löneförhöjningen. Nu har invändts, att detta skulle blifva en sammanblandning af statsmedel och kommunala medel. Men en sådan är ju icke främmande för oss, ty vi hafva redan en dylik beträffande skollärarnes aflöning och i viss mån äfven beträffande bränvinsförsäljningsmedlen. Då komme denna ökning att drabba rättvist. Önskade en kommun att få ankomna bref lagda i breflådorna, så finge den betala denna rättighet genom kommunala bidrag. Jag tror icke, att en sådan anvisning skulle vara omöjlig.

Jag har velat påpeka detta, men då något liknande icke ingår i Kongl. Maj:ts förslag, och ej heller någon motion derom blifvit väckt, så kan för denna gång intet i detta afseende åtgöras.

Jag är öfvertygad, att antingen det förslag, som jag framställt, eller det af den föregående talaren framställda bör kunna genomföras, men då, som sagdt, något sådant förslag icke föreligger, har

jag för närvarande intet annat yrkande att göra än om bifall till utskottets förslag.

Angående
postvakt-
betjentens löne-
förhållanden.
(Forts.)

Herr Hedin: Om det låte sig göra att i praktiken omsätta den teori, som här nyss formulerats af den siste talaren, nemligen att pengars tillräcklighet eller otillräcklighet är beroende af den »uppfattning» man har af pengar, skulle vi här aldrig behöfva sysselsätta oss med vare sig frågan om postvaktbetjentens aflöning eller några andra löneförhöjningsfrågor. — Men jag skulle egentligen be att få säga något med anledning af den näst siste talarens anförande, hvilket kammaren torde finna förklarligt att jag anser vigtigare att sysselsätta mig med.

Den näst siste ärade talaren anställde en jmförelse mellan postvaktbetjentens och jernvägsbetjentens aflöning, och förmenade han, att vid denna jmförelse postvaktbetjente i det hela intoge en förmånligare ställning. Detta kan så vara, om man jmför de *nuvarande* aflöningsförhållandena, men att så göra synes mig icke alldeles riktigt, då frågan om en icke alltför oväsentlig förbättring af den underordnade jernvägspersonalens löneförhållanden sedan många år står, om jag så må säga, på dagordningen, och förslag derom sedan länge afvaktas af Riksdagen, bland annat äfven af detta års riksmöte, ehuru väl, enligt hvad jag hört uppgifvas, frågan härom icke lär hinna förberedas till framläggning af regeringen för den nu församlade Riksdagen. Det kan icke vara den allra ringaste fråga om att icke regleringen af den underordnade jernvägspersonalens löneförhållanden måste komma att, i många fall åtminstone, leda till en icke oväsentlig förbättring, och således borde jmförelsen göras mellan den underordnade jernvägspersonalens löneförmåner, såsom vi tänka oss dem om ett eller ett par år skola bli, och hvad som nu ifrågasättes för postvaktbetjente.

Samme ärade talare yttrade också, att man vore berättigad att här göra en jmförelse mellan den aflöning, staten består af den underordnade personalen i dess tjänst, och arbetarne inom den »fria», såsom han uttryckte sig — hvilket väl här vill säga den privata — yrkesverksamheten. Man får icke drifva den jmförelsen mycket långt, ty säkerligen kan det icke vara välbetänkt, om de som hafva att i främsta hand tillse, huru de låt vara underordnade organen för statens verksamhet skola anskaffas, sökte att få sina underordnade arbetare till det af konjunkturerna beröende möjligaste lägsta pris. Ett sådant förfarande skulle för öfrigt ha en motsvarighet, som icke bör lemnas alldeles ur sigte, nemligen den, att, om staten skulle i likhet med privata industriidkare söka nedtrycka aflöningen så mycket som möjligt och som konjunkturerna kunna det medgifva, staten naturligtvis finge liksom andra arbetsgifvare vara beredd att vid förändrade konjukturer den möttes, såsom andra arbetsgifvare inom den privata industrien, utaf strejk. Och hvad detta vill säga inom en stor statsförvaltningsgren, såsom t. ex. tullverket eller postverket, för att icke tala om jernvägsadministrationen, är onödigt att utmåla. Jag skall

Angående
postvakt-
betjentes löne-
förhållanden.

(Forts.)

blott be att få erinra om det, såsom jag antager, välbekanta faktum, att för 19 år sedan i ett annat land en ganska liten, åtminstone jemförelsevis mellan det landet och vårt ganska liten, jernvägsstrejk var alldeles tillräcklig för att från qväll till morgon decidera en stor politisk omkastning. Jag skall också erinra om en fråga, som för närvarande står på dagordningen i ett annat land, nemligen frågan om strejkrätt för den vid jernvägen anställda personal, samt hvilka olika meningar och man kan väl äfven säga hvilka lidelser den frågan har väckt. Denna sida af saken är motsvarigheten till den möjliga tanken, att staten skulle vid bestämmandet utaf aflöningsvilkoren för sina tjenare i de lägre graderna intaga samma ställning som arbetsgifvarne inom den privata industrien.

Hvad angår frågan om möjligheten att lätta brefbärarnes arbete genom anbringande af breflådor i husen, vill jag derom ingenting yttra; jag tilltror mig ej någon sakkunskap i det ämnet. Men väl tilltror jag mig kunna begripa det, att, huru än frågan må komma att framdeles lösas och i hvilken omfattning det må komma att inverka, den omöjligan kan för närvarande, eller under temligen lång framtid, hafva något inflytande på vårt bedömande af behovet utaf löneförbättring för postvaktbetjente.

Hvad slutligen beträffar den näst siste talarens yttrande om det betänkliga i att kamrarne skulle fatta olika beslut i denna fråga — och jag hör nu, att Första Kammaren beslutit i öfverensstämmelse med statsutskottets förslag, så får jag säga, att — om resultatet skulle bli det, att intet positivt beslut varder fattadt, att således hvarken Kongl. Maj:ts eller statsutskottets förslag blir antaget — jag får säga, att hellre ser jag, det intet resultat kommer fram, än att statsutskottets förslag blir antaget, ty detta senare skulle komma att utöfva den verkan att i större eller mindre mån — och kanske i ganska stor mån — binda Kongl. Maj:ts händer, hvaremot utan ett sådant beslut Kongl. Maj:t säkerligen skall finna sig vid pröfning af förnyad framställning uti förevarande fråga från generalpostsyrelsen hafva friare händer, än om han mottagit en sådan Riksdagens skrifvelse, som statsutskottet nu föreslagit.

Jag skall vidare be att få yttra ett par ord om denna fråga i allmänhet.

Riksdagen bör, synes det mig, låta sig angeläget vara att göra hvad på densamma ankommer för att vidmagthålla i dess förträffliga skick den mönsterinstitution inom den svenska statsförvaltningen, som vårt postverk är och länge har varit. Det synes mig alldeles uppenbart, att i betraktande af det på många händer fördelade och ganska ömtåliga ansvar, som åligger denna stora personal, detta icke skall kunna med säkerhet ske på längden, derest man icke förskaffar *skäl*ig aflöning — mera begär jag icke — åt dem, hvilkas aflöningar, otillräckliga eller knappa sedan många år tillbaka, blifvit detta i ännu högre grad genom de under de senare åren i så väsentlig grad stegrade lefnadsomkostnaderna.

Det är för att fästa uppmärksamheten på dessa förhållanden

från flere viktiga synpunkter, hvilka icke blifvit i Kongl. Maj:ts proposition berörda — helt naturligt af det skälet, att generalpoststyrelsen icke varit i tillfälle att i tid taga postvaktbetjentes framställningar i öfvervägande — det är därför jag väckt denna motion, der jag velat underställa Riksdagens pröfning de önskemål, som postvaktbetjente sjelfve framkommit med. Att nu statsutskottet har ryggat tillbaka för denna motion, derom är absolut ingenting att säga. Jag har icke något fog att uttala vare sig förundran eller missnöje deröfver, att statsutskottet icke ansett sig kunna tillstyrka en motion, som är baserad på väsentligt förändrade principer, jemte det att dessa på samma gång skulle leda till en icke obetydlig förhöjning af statens utgifter. Jag har emellertid väckt motionen, därför att det synt mig vara af vigt att, jemte ett i en något tvär vändning tillkommet och till sin natur endast provisoriskt förslag om löneförbättring, äfven frågan om en *principiel* reform skulle uppmärksammas, så att man blefve i tillfälle att erfara — något som kan vara af intresse så väl för Kongl. Maj:t som för ett framtida statsutskott — huruvida för denna senare reform, hvad sjelfva dess allmänna riktning angår — naturligtvis med förbehåll af ändringar i detaljer — några sympatier skulle finnas inom Riksdagen.

För en principiel reform, utgående från just de grundsatser, jag framställt i min motion, finnas nu onekligen betydande skäl att hemta dels från den för tullstaten gällande lönereglering, dels från de mycket märkliga löneregleringar för postverkens betjenteklasser, eller, såsom man i Danmark säger, »underklasser», hvilka under år 1895 blifvit i Danmark och Norge antagna. Jag skall icke inlåta mig på att upprepa hvad som i den saken blifvit anfördt i petitionen eller motionen, men jag ber att få något mera i detalj utföra en betraktelse, som redan blifvit antydd af min ärade vän här till höger. Den ärade reservanten erinrade derom, att man icke, såsom stundom sker, kan skäligen jemföra postvaktbetjentes förhållanden med de andra verkens vaktmästares, och han angaf skälen för denna sin åsigt, hvilka voro, att de senares tienstgöringstid är betydligt mindre än postvaktbetjentes, och att de förre därför hade tillfälle att bereda sig en ofta nog icke obetydlig extra förtjenst, hvilket är absolut omöjligt för postvaktbetjente. Och jag tager väl icke miste, då jag säger, att detta är fullständigt omöjligt för dem *allesammans*, äfven för dem, som inom postverket bära den speciela titeln vaktmästare. Arbetstiden går väl stundom ner till nio timmar dagligen — det är väl det lägsta som någonsin förekommer — men den går också upp till tolf, och efter hvad som för mig uppgifvits, utan att jag dock vågar gå i god därför, till tretton samt till och med till tretton à fjorton timmar. Der finnes således icke någon möjlighet till extra förtjenst.

Herr von Friesen vidrörde också något, att dessa postvaktbetjentes ansvar icke är ringa, och dertill vill jag lägga såsom exempel, att de ju hafva att svara, att helt och hållet ensamma svara för alla värdeförsändelser, och dessa kunna uti en enda breftur uppgå på en enda man

Angående
postvakt-
betjentes löne-
förhållanden.

(Forts.)

Angående
postvakt-
betjentens löne-
förhållanden.

(Forts.)

till särdeles betydliga belopp, hvarför han skall svara från det han mottagit dem.

Det är nu vidare så, att en del postvaktbetjente i följd af dessa omständigheter få väsentligt högre lefnadskostnader än de öfriga, såsom man kan se här i Stockholm och äfven å andra större orter, nemligen att särskildt de, som hafva att ombesörja utdelningen af värdeförsändelser, oftast icke äro i tillfälle att intaga sina måltider, åtminstone sin hufvudsakligaste måltid på dagen, i sitt hem, utan måste göra detta ute, och detta betyder någonting för den, som måste mycket noga räkna med hvarv enda öre.

Men ändå värre i detta fall förhåller det sig med postiljonsklassen. Af denna fins väl en del, som får något tillägg; men detta tillägg är, så vidt jag vet, endast 15 eller 30 öre, eller i ett enda undantagsfall, för en enda tur, såsom jag tror, 60 öre. När nu dessa postiljoner skola tillbringa utom hemmet icke blott sådana tider som 9 till 15, 15 till 20, utan 20 till 30, eller 30 till 40 timmar, ja det fins i allt fall ett exempel på 74 timmar åt gången, så är det naturligt, att det tillskott i dagtraktamente som de erhålla, 15 eller 30 öre, omöjligt kan räcka till för att ersätta de ökade kostnaderna.

Dessa personer komma för öfrigt icke omedelbart fram till ens en beställning såsom extra postvaktbetjente. De, som tienstgöra vid jernvägsposten, hafva ju först någonting, som, om det icke läte så förnämt, skulle kunna kallas en aspiranttid. Jag tror att den kan gå upp till fyra å fem månader, under hvilken tid deras fallenhet och duglighet i öfrigt pröfvas. Under den tiden hafva de naturligtvis icke något understöd af postverket. Om de under denna tid befinnas för denna verksamhet skickliga, så blifva de, skulle jag tro, på postinspektörens order placerade på någon ort, der de skola vara i tillfälle att inträda i tjenst, när någon ledighet inträffar genom en postvaktbetjents sjukdom eller af annan anledning. Då får den förordnade någon aflöning, nemligen den permitterades dagtraktamente. Men på det lefver han påtagligen icke, när detta traktamente, inberäknadt öfverliggningspengar, icke uppgår till mer än 67—72 kronor i månaden; han får naturligtvis icke 72 kronor, utan han får betaldt efter 72 kronor i månaden. Han har således, om denna ytterligare öfvergångstid räcker ett par, tre år, en så svår ställning, att jag för min del icke begriper, huru han kan taga sig ut, så vida han icke har några egna tillgångar, hvilket väl nästan aldrig är fallet med dem, som söka sig in på denna bana. Nog är det alltså af flere skäl att behjerta, att denna underordnade personals löneförhållanden måtte förbättras.

När jag talade om arbetstiderna här i Stockholm och sade, att de kunna räcka från nio till tolf timmar och ofta öfver tolf, mellan tretton och fjorton timmar ibland, glömde jag att säga, att man har beräknat, att själfva vandrigen upp och ned i trapporna skulle utgöra omkring åtta timmar om dagen. Det är således ett ansträngande arbete på samma gång som ett ansvarsfullt arbete. Vid jernvägs- trafikken hvilas på personalen ett ofantligt ansvar, nemligen för människors

lif och lemmar. Här gäller det väl endast penningevärden, men de äro ej obetydliga.

Om man uppdrager en jemförelse med den enskilda industrien och öfverväger verkningarna af nedtryckandet af aflöningen, måste jag säga, att staten och dess målsmän göra väl, om de i dessa stora corpser af underordnade, pligttrogna, flitiga, pålitliga män skaffa sig trogna tjänare och förvissa sig om att bibehålla deras trohet under hela deras tjänstetid.

Jag skall icke besvära kammaren med någon votering om min motion. Jag har blott velat på detta sätt förklara hvad jag dermed afsett, för min del öfvertygad, att de allmänna principer, som ligga till grund för densamma, en gång skola göra sig gällande vid löneroglering för postpersonalen. Och jag slutar med att anhålla om bifall till det af herr von Friesen framställda förslaget.

Herrar *John Olsson* och *Wavrinsky* instämde häruti.

Herr von Krusenstjerna: Innan jag ingår på försöket att försvara Kongl. Maj:ts förslag, ber jag att få upptaga till besvarande några anmärkningar, som framstälts under diskussionen. En talare på gefleborgsbänken erinrade om det särskilda förhållande, som var rådande vid poststaten, att, då vid andra stater aflöningen bestod utslutande af lön och tjänstgöringspenningar, utgick här en stor del af aflöningen i form af dagtraktamente. Och han erinrade då vidare, att till följd deraf, att det var generalpoststyrelsen, som bestämde dessa dagtraktamentens belopp, hela löneförbättringsfrågan kunde ordnas hufvudsakligen genom användande af denna bestämmanderätt. Han talade om att i Stockholm och Göteborg genom den uppflyttning, som vaktbetjente der erhålla från lägre till högre dagtraktamente, finnes redan i viss mån ålderstillägg. Men det är dock den skilnaden, att denna uppflyttning sker i mån af *afgång*, och att vaktbetjente således omöjligten kunna på förhand beräkna, huru snart de skola få lönstillägg, i stället för att de, om ålderstillägg beviljas, hafva utsigt att uppflyttas inom viss bestämd tid. Och detta förhållande har jag hört från vaktbetjente på båda ställena vara föremål för, jag vill icke säga missnöje, men önskan att det skulle blifva annorlunda. Den utväg att hjälpa allesammans, som generalpoststyrelsen skulle hafva genom att anlita traktamentsanslaget — och anslaget är ju förslagsanslag, så att man skulle kanske kunna gå ganska långt — det är en utväg, som jag på förhand säger, att generalpoststyrelsen icke anser sig kunna begagna. Ty den är bunden att använda dessa anslag på sådant sätt, att den icke höjer lönerna enligt andra än de af regeringen och Riksdagen fastställda grundsatser. Det är precis detsamma, som jag tillät mig säga förra året, då här var fråga om att bereda semester åt postvaktbetjente. Frågan gälde ett anslag på fem eller tiotusen kronor; och jag förklarade då, att jag icke ansåg det behörigt, om generalpoststyrelsen genom att anlita det allmänna traktamentsanslaget för att

Angående
postrakt-
betjentes löne-
förhållanden.
(Forts.)

Angående
postvakt-
betjentes löne-
förhållanden.

(Forts.)

bereda vaktbetjente någon ledighet skulle på en omväg söka vinna det mål, för hvars ernående man begärt särskildt anslag.

Talaren yttrade, att man plägar tillmäta ålderstillägg det värde, att de äro en sporre att sköta tjensten väl, men att detta icke gäller här, enär personalen är temligen säker att ernå denna förmån. Men, mine herrar, vilkoret därför är *väl vitsordad tienstgöring*, och jag försäkrar kammaren, att det är, dess värre, ganska många postvaktbetjente som till följd deraf, att de gjort sig skyldiga till förseelser, icke kunna erhålla ålderstillägg eller åtminstone få tiden, inom hvilken de erhålla det, ganska väsentligt framflyttad. Ålderstillägget innebär således det band att, om de göra sig skyldiga till förseelser, vare sig rena tiensteförseelser af en eller annan art eller fylleriförseelser i tjensten, de gå miste om ålderstillägg.

Den ärade talaren gjorde vidare — och det ligger nära till hands att göra — en jmförelse med andra institutioner och särskildt med personalen vid statens jernvägar. Men det gäller vid hvarje jmförelse att räkna med kommensurabla storheter, för att jmförelsen skall blifva juste. Och åtminstone flertalet af postvaktbetjente kan det aldrig komma i fråga att jmföra med de lägst aflönade klasserna inom jernvägspersonalen. Det finnes ju för öfrigt postvaktbetjente, de i postiljonskupéer placerade, hvilkas tienstgöring står mycket nära tienstemäns; man har nemligen ur besparingssynpunkt utbytt en del postkupéer mot postiljonskupéer, men bibehållit för de senare ungefär samma befogenhet i afseende å postbehandlingen, som tillkommer de förra, och de i postiljonskupéerna anställda betjente hafva därför nästan samma åligganden som posttienstemän. Postvaktbetjentes tienstgöring är i regel sådan, tror jag, att man får gå temligen högt upp på skalan af jernvägsbetjente, innan man finner den rätta jmförelseleden.

Jag ber nu att få öfvergå till hvad han yttrade och en talare på skånebanken ytterligare strök under angående vissa förhållanden i fråga om posttjensten. De sade, att det viktigaste, det som man bör hafva uppmärksamheten fästad på, är att posttransporterna ökas i möjligast största mån, så att hvarje ort erhåller post så ofta som möjligt. Men i fråga om brefutdelningen hyste desse talare, särskildt den siste, ganska stora betänkligheter mot den utsträckning, som den nu tagit. Man anmärkte — och det var väl med tanke särskildt på Stockholm — att postverkets sträfvan, att alla korrespondenser skola komma adressaterna direkt till handa, haft till följd att brefbäranne måtte söka upp hvarje adressat i hans bostad, huru högt upp han än bodde, att detta ökat postverkets utgifter och försvårat brefbäranres tienstgöring, och det sades, att i detta afseende kunna ju inskränkningar göras. Dessa frågor hafva många gånger varit föremål för undersökning af generalpoststyrelsen; men dessa undersökningar hafva ledt till det resultat, att det verkligen icke torde finnas någon möjlighet att utföra hvad talarne önska. Talaren på skånebanken yttrade, att brefven kunde lemnas till portvakten, ty han hade varit i utlandet och sett, att der gick det till så. Ja, detta möter intet hinder i Paris, der portvaktinstitutionen är allmänt

genomförd. Men det är icke så i Stockholm, ty der finnas relativt ganska få hus, der man har portvakt. Vidare skulle man kunna hafva breflåda i förstugan. Ja, det har försökts i några hus, men det har icke vunnit någon anklång af det skäl, att adressaterna icke vilja nöja sig med en gemensam breflåda, till hvilken alla hafva nyckel, utan hvar och en skulle hafva en särskild breflåda. Detta åter har strandat derpå, att äfven om man eljest ville genomföra det, så finnes i de riktigt stora husen med kanske flera hundra invånare icke utrymme för den stora massa breflådor, som skulle placeras i förstugan. Och hvem skulle bekosta dem? Hyresvärdarna vilja icke betala, hyresgästerna icke heller; det finnes ju hyresgäster, som kanske icke erhålla mer än några få bref på hela året, och för dem blefve anskaffandet af breflådor en känbar kostnad. Hvem skall då betala? Skall kostnaden komma på postverket?

*Angående
postvakt-
betjentes löne-
förhållanden.*
(Forts.)

Här har vidare talats om kringbärandet af brefven, att jemväl detta skulle kunna inskränkas. I Stockholm hafva vi på söckendagarne fem brefbäringsturer, och dessa betingas af ankomsttiderna för de postförande tågen, och jag tror icke att de kunna inskränkas. Tvärtom hafva de anmärkingar, som jag i detta hänseende fått från herrar riksdagsmän, gått i motsatt riktning. Jag har icke alls från dem hört uttalas någon önskan att få tureernas antal minskadt, utan tvärtom. Skåneborna skulle nog icke vara nöjda med att få vänta på sina bref till dess äfven göteborgsposten kommit. Brefbäringsturernas antal i Stockholm — det är, som jag nämnde, fem på hvardagarne — är för öfrigt jemförelsevis ringa mot i andra städer. I Köpenhamn finnes det sex turer om dagen, i Paris åtta, i Wien likaledes åtta, i London tolf till sex, beroende på distriktens läge, så att de mera aflägsna hafva sex och de i centrum belägna tolf, i Berlin tolf.

Här ha ock berörts förhållandena på landet. I det afsendet ber jag få fästa uppmärksamheten uppå att, om städerna också anses mera gynnade än landsbygden, det är från städerna, som en högst väsentlig del af postverkets inkomster inflyter. Sålunda uppgick, enligt postverkets statistiska berättelse för år 1894, postuppbörden ensamt från Stockholm till $1\frac{1}{2}$ million kronor, eller ungefär $\frac{1}{5}$ af postverkets hela uppbörd, från Göteborg till 575,000 kronor och från Malmö till 300,000 kronor, således sammanlagdt från dessa städer till $\frac{1}{3}$ eller $\frac{1}{4}$ af postverkets uppbörd. Nu är det vidare tydligt, att man uti ett land med sådan utsträckning och så pass gles befolkning som vårt icke skall i fråga om postens utdelning kunna komma lika långt på landsbygden som i städerna. Det har dock gjorts åtskilligt för landsbygden; poststationer, hvilka ju uteslutande betjena landsbygden, hafva inrättats, och deras antal har under de sista tjugu åren vuxit från 383 till 2,055 stycken, eller mer än femdubblats. Så hafva vi landtbrefbäringen, som inrättades 1877, och denna institution har så utvecklats, att antalet mil, som landtbrefbärrarne 1894 tillryggalade, uppgick till 132,000.

Jag har från den tid, jag hade nöjet att inom Första Kammaren sitta tillsammans med den värde talaren på skånebänken, i minnet ett

Angående
posttrakt-
betjentes löne-
förhållanden.

(Fort.)

hans yttrande i denna fråga, och jag väntade att, då han öfvergått till denna kammare, ett anförande i samma eller likartad rigtning här skulle förekomma, kanske endast något mera understruket. Derfor har jag gjort mig underrättad om de postala förhållandena i hans hemtrakt. Hans poststation är Vinslöf. Dit anländer post sex gånger om dagen. Från Vinslöf är det sex kilometer till hans bostad, Åraslöf. Postverket skickar ut bref dit tre gånger i veckan. De öfriga tre söckendagarna i veckan befordrar också postverket posten ut förbi Åraslöf och vidare på sitt ansvar, fast kostnaderna dessa dagar drabba en del korrespondenter inom orten. Häraf torde framgå, att det icke är så illa stäldt med postväsendet i hans trakt.

Man bör emellertid afgjort sträfva för att brefbäringen på landet än ytterligare och i ganska betydlig mån utvecklas, om man också icke här i Sverige af redan angifna skäl kan komma så långt som i det af friherre Barnekow omnämnda Holstein. Der, såsom öfverallt eljest på tyska slättlandet, har tyska postverkets frejdade chef, von Stephan genomfört, att bref kringbäras till hvarje by två gånger om dagen.

Det framgår äfven af Kongl. Maj:ts proposition och generalpoststyrelsens till grund för densamma afgifna utlåtande, att anslaget till bestridande af kostnaderna för postföring på landet lemnat öfverskott, men att någon minskning af detta anslag icke ifrågasattes, och detta till följd af generalpoststyrelsens yttrande, att den vore betänkt på att öka brefbäringen på landet.

För öfrigt, äfven om man kunde inskränka utdelningen af bref, så skulle jag för min del icke vilja vara med derom. Det är ett steg tillbaka, ett steg i retrograd rigtning, och ett sådant bör ett kommunikationsverk aldrig taga. Ett dylikt verk skall alltid gå framåt. Dessutom anser jag, att åtgärden ur finansiell synpunkt icke vore riktig. Erfarenheten har visat detta, och derpå kan jag åberopa exempel från Tyskland och uttalanden af Stephan. Han har redogjort för huru mycket den af mig omnämnda landtbrefbäringen på Tysklands slättland kostar, men han anser det oakadt, att tyska postverket fått dessa kostnader till fullo ersatta, derigenom att korrespondensen från landsbygden i så högst betydlig grad ökats. Det är ju ock aldeles naturligt, att just den omständighet, att jag vet att jag får mina bref fort och säkert fram till adressaten, gör att jag anlitar postverket allt mer och mer. I det afseendet skall jag anhålla att få anföras äfven ett exempel från Sverige.

Här i Stockholm hafva vi den s. k. nyårskortsutdelningen, och för att utdelas detta års nyårsdag anlände till Stockholms postkontor från andra orter eller inlemnades derstädes för postbefordran icke mindre än 1,700,000 försändelser, till hvilken summa de stigit från att år 1891 hafva uppgått till $\frac{1}{2}$ million. Tro nu herrarne, att denna storartade tillströmning — och det är en tillströmning, som, ensamt hvad de å Stockholms postkontor inlemnade försändelserna beträffar, medfört för postverket en inkomst af 30,000 kronor — i anlitaudet af postverket för kringsändande af nyårskort skulle tagit så ofantligt stora dimen-

sioner, om icke allmänheten vetat, att postverket gör de mest kraftiga ansträngningar, sätter till all sin energi, för att denna utdelning skall kunna effektueras med största möjliga snabbhet. Eljest hade man väl fortgått på det sätt, som förut användes, nemligen att anlita enskilda stadsbud eller andra biträden.

*Angående
postvakt-
betjentes löne-
förhållanden.*

(Forts.)

Herr Hedin och likaså herr von Friesen hafva talat om den motion herr Hedin väckt rörande reglering af postvaktbetjentes aflöningsförhållanden samt om vaktbetjeningens petition till generalpoststyrelsen. Petitionen har, såsom herr Hedin såväl nu som i sin motion omnämnt, inkommit till generalpoststyrelsen först sedan styrelsen till Kongl. Maj:t afgifvit sitt förslag till stater för år 1897, och har ännu icke af styrelsen pröfvats. Att den skall blifva föremål för en allvarlig och noggrann undersökning, behöfver jag ej utlofva; det är ju helt enkelt min skyldighet. Systemet — att utbyta dagtraktamenten mot fix aflöning — innebär, såsom herr von Friesen framhållit, med hänsyn till allt bekymmer generalpoststyrelsen nu har att försöka få aflöningsförhållandena rätt afmätta, åtskilligt fördelaktigt, om jag blott ser saken ur styrelsens synpunkt. Många andra faktorer äro dock härvid att taga i öfvervägande, och då det åligger mig att i samråd med byråcheferna pröfva denna fråga i generalpoststyrelsen, kan eller vill jag nu icke uttala något omdöme, som skulle kunna grundlägga förhoppningar eller förväntningar, hvilka generalpoststyrelsen möjligen icke skulle kunna infria. Jag är emellertid å vaktbetjentes vägnar tacksam för det understöd de fått beträffande denna fråga.

Hvad nu sjelfva hufvudfrågan angår, så har den talare, som först hade ordet, så fullständigt försvarat Kongl. Maj:ts förslag, att icke mycket återstår för mig att yttra.

Kongl. Maj:t har begärt ett andra ålderstillägg åt t. ex. min granne på ena sidan. Utskottet svarar med att i dess ställe föreslå att uppflytta från extra till ordinarie min granne på andra sidan, men utskottet föreslår icke ens det, utan endast att denna uppflyttning får ske i den mån, den kan med nödig sparsamhet förenas. Det är således två alldeles skilda saker, och jag antager, att för de 791 ordinarie postvaktbetjente, som för närvarande finnas och som kommit till sina platser under ogynnsamma befordringsförhållanden samt af hvilka 500 skulle, i händelse Kongl. Maj:ts förslag bifölles, med ingången af år 1897 erhålla ett andra ålderstillägg, jag antager — säger jag — att det för dem endast blir en platonisk fröjd att erfara att de, som hädanefter blifva befordrade till ordinarie, icke behöfva gå och vänta lika länge som de sjelfva fått göra.

Båda förslagen äro enligt min mening synnerligen beaktansvärda, och jag skulle därför helst önskat bifall såväl till Kongl. Maj:ts som utskottets förslag, men då detta icke låter sig göra, ställer jag mig obetingadt på den ståndpunkt, som påfordrar bifall till Kongl. Maj:ts förslag om ålderstillägg. Detta äfven af det skäl, att en uppflyttning af extra till ordinarie vaktbetjente, helst med den sparsamhetsklausul, hvarmed statsutskottet försett densamma, är något, som enligt min

Angående
postvakt-
betjentes löne-
förhållanden.

(Forts.)

mening kommer att tränga sig fram i alla fall, ty till följd af rådande stegring af postverkets verksamhet måste antalet ordinarie oafbrutet ökas. Detta har också Riksdagen under min tjänstetid i postverket redan beslutit två gånger förut i fråga om postexpeditörerna och en gång beträffande vaktbetjente.

Jag står således på den ståndpunkt, att en ökning af ordinarie vaktbetjentes antal är något som ändå tränger sig fram, och då är det af vigt att förslaget om ålderstillägg nu blir beviljadt.

Hvad nu ålderstillägg såsom löneform i allmänhet och skälen derför beträffar, har jag till hvad herr von Friesen redan anført endast att framhålla den erfarenhet jag har, att ålderstillägg är ett synnerligen lämpligt aflöningsätt. Menniskan är nu så beskaffad, att man vill sträfva efter något bättre, och man uträttar mera, om utsigt finnes till förbättring i ställning eller aflöning. Rätten till ålderstillägg verkar derför såsom en sporre på vaktbetjente. Men den är också ett band på honom, ty han vet, att om han icke förhåller sig väl, så går han miste om denna aflöningsförmån.

Statsutskottet har erinrat, att vaktbetjente, som hafva två kronor i dagtraktamente, uppnå en aflöning, inberäknadt ett ålderstillägg, af 1,384 kronor om året, och utskottet säger, att det förefaller utskottet, som om berörda aflöning borde utgöra »en temligen tillräcklig inkomst». Men, mine herrar, huru många är det som nå denna inkomst. Jo, de utgjorde i november 1895, då generalpoststyrelsen afgaf sitt statsförslag, 67 af hela antalet ordinarie vaktbetjente, som då var 761. Dessa 67 äro anställda i Stockholm och Göteborg, utom några få vid jernvägen, och öfvervägande antalet har under tjugu års tid gått såsom ordinarie. Men alla de öfriga 700 hafva fått stanna vid ett vida mindre aflöningsbelopp. Jag kan vidare med anledning af herr von Friesens yttrande dels vitsorda, att enligt min bestämda öfvertygelse aflöningsförmånerna för dem, som stanna vid de lägre traktamentena, äro alldeles för små, dels ock åberopa uttalanden, som jag erhållit från postförvaltare från nära nog alla håll. Och de meddela, att huru ordentliga och sträfsamma dessa vaktbetjente än i regel äro, så ha de, när familjen ökats, fått det ganska bekymmersamt. Detta ha postförvaltarna erfarit deraf bland annat, som de ock omnämnet, att de ofta måste lemna vaktbetjente förskott å lönen. Det se vi ock af de meddelanden öfver lefnadsomkostnaderna, som postvaktbetjente lemnat i sin petition. Jag vill icke innestå för att de äro rigtiga, ty jag har ej granskat dem, men jag har ingen anledning att tro, att de icke skulle vara det. Det, förmodar jag, kan kontrolleras utaf ledamöterna i denna kammare ifrån de städer, hvilka dessa uppgifter angå. Utaf dem framgår, att lefnadsomkostnaderna äro så stora, att en förbättring i postvaktbetjentes aflöningsförmåner verkligen behöfves. Se vi på förhållandena i Danmark och Norge, så finna vi, att, fastän i regel uti dessa länder tjänstemännen aflönas vida lägre än hos oss, de sista åren der genomförts löneregleringar, enligt hvilka vaktbetjente fått aflöningar, som till deras maximum äro bättre än här.

Jag tillåter mig, innan jag slutar, att om postväsendets utveckling meddela kammaren några siffror, som kanske torde intressera.

Det är en jembörelse mellan förhållandena 1873 och 1894.

Då visar det sig, att antalet vuxit af postbefordrade bref från 16,000,000 1873 till 62,500,000 1894, således 4-dubblats; af korsband från 510,000 till 8,665,000, således 17-dubblats; af brefkort från 11,000 till 7,150,000, en ökning alltför stor för att med multipel anges; att tidningarne ökats från 883,000 kvartalsnummer 1873 till 73,818,000 nummerexemplar 1894; rekommenderade bref från 1,068,000 till 3,405,000, således 3-dubblats; assurerade bref från 259,000 till 1,602,000, således 6-dubblats; postanvisningar från 66,000 till 1,369,000, således 20-dubblats; samt postförskott från 4,264 till 498,000, således mer än 100-dubblats.

Det kända värdet af de genom postverket befordrade försändelser har sedan 1873 för assurerade fördubblats, för inlösta postförskott 41-dubblats och för inbetalta postanvisningar 11-dubblats samt uppgick 1894 sammanlagdt till 968,000,000 kronor. Poststationerna ha, som redan nämnts, vuxit från 383 till 2,055; postförda mil å jernväg från 319,000 till 1,672,000, således 5-dubblats; postförda mil med sjölägenhet från 370,000 1876 till 778,000, således fördubblats.

Och postsparbanken, hvilken utveckling herrarne noggsamt känna, fans icke 1873, utan tillkom först 1883. Skötseln af denna är nu anförtrödd åt postverket. Den hade 1894 367,000 räkningshållare, hvar och en med sitt särskilda konto, och hela summan af hos postsparbanken inestående medel utgjorde nära 30 millioner kronor. Det är således en enorm utveckling, som svenska postverket vunnit på dessa 20 år. Och den lärer till stor fromma för den korresponderande allmänheten, och, tack vare folkbildningen, sammanfaller den korresponderande allmänheten med hela svenska folket. De välgörande verkningarna af denna utveckling kännas öfver allt, så väl för de lyckligt lottade som för de fattiga. I det fallet ber jag att få återropa ett yttrande utaf Stephan i hans anförande vid behandlingen af hans budget inom tyska riksdagen detta år: »Postväsendet, yttrade han, följer äfven i det fallet med sin tid, det är demokratiskt i det afseende, att alla försändelser, från hvem de komma, behandlas af tjänstemännen med samma omsorg. Han erinrade om att huru obetydliga bref som helst från huru obetydliga personer som helst behandlas med samma omsorg och komma fram lika skyndsamt och lika säkert till våra antipoder å Nya Zeeland, som de viktigaste statsdepescher eller de mest magtpåliggande affärskorrespondenser.

Mine herrar, för denna stora postala utveckling, som vi vunnit, derför hafva vi att tacka icke blott den allmänna utvecklingen under dessa 20 åren, som medfört kommunikationsmedlens ofantliga stegring i alla länder — världen står ju, som kejsar Wilhelm yttrade, vid det 19:de århundradets slut under samfärdselns tecken — icke blott det sätt, hvarpå det svenska postverket ledts under denna tid — och jag kan derom yttra mig alldeles lugnt och utan fara att misstänkas för sjelf-

*Angående
postvakt-
betjentes löne-
förhållanden.*

(Forts.)

*Angående
postvakt-
betjentes löne-
förhållanden.*
(Forts.)

beröm, ty det veta kammarens ledamöter lika väl som jag, att tjänsten om svenska postverkets framförande till hvad det blifvit tillkommer min företrädare; han har åt sin efterträdare icke lemnat annat än att gå fram på en utstakad eller rättare redan färdigbyggd bana — utan här som alltid gäller, att icke härföraren allena vinner segern utan hjälp af de djupa leden. Det är postverkets personal, så väl tjänstemän som betjente och deras pligttrogna, oförtrutna, ofta icke tillräckligt vedergälda arbete, som har sin dryga andel i dessa framgångar. Men med framgångarna har också följt väsentligen ökad arbete, både kvantitativt och kvalitativt.

Och då så är, hemställer jag, om icke billigheten talar för att af postverkets öferskott -- ty det är endast härom nu är fråga — hvilka för 1894 uppgingo till 653,000 kronor, lemna åt dessa vaktbetjente något — det gäller blott $\frac{1}{13}$ — såsom ett erkännande af deras dryga andel i dessa framgångar och det deraf betingade arbetet.

Utaf dessa skäl ber jag att på det varmaste få yrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition och således till herr von Friesens förslag.

I detta yttrande instämde herrar *Höjer*, friherre *Lagerbring*, *Ramstedt*, *Höglund*, friherre *Bonde*, *Högstedt* från Helsingborg, *Svanberg*, *Nilson* från Lidköping och *Friksson* i Bäck.

Herr Persson i Tällberg: Herr talman! Jag har endast velat tillkännagifva, att jag anser postvaktbetjentes anspråk på förbättrade lönevillkor vara både billiga och rättvisa. Men jag måste också för min del förklara, att jag icke kan anse, att Kongl. Maj:ts föreliggande förslag går i den rätta riktningen för denna frågas lyckliga lösning. Jag ömmar mest för dessa så kallade extra, ty deras löneförmåner äro verkligen så ringa och af sådan beskaffenhet, att jag gerna skulle önska, att äfven dessa mera toges med i beräkningen.

Enligt Kongl. Maj:ts förslag skola dessa fortfarande så att säga komma att svältfödas i 7,6 år. Man har visserligen sagt, att utvecklingens gång är sådan, att en uppflyttning skall bli en naturlig följd. Men det är ju gifvet, att om utvecklingen går i den riktning, att uppflyttning till ordinarie blir en gifven följd deraf, så blir en annan följd också lika gifven, nemligen att man får antaga flere extra; följaktligen blir den kontingenten lika stor, kanske större än den för närvarande är af extra och lägst aflönade. Utskottets förslag åter igen går i den riktningen, att vi i någon mån skola söka förbättra dessa minst aflönades ställning.

Det är visserligen sant, att frågan genom antagande af utskottets förslag uppskjutes än ytterligare ett år, och jag beklagar att så är förhållandet, men jag tror dock att det är viktigare, att frågan löses på rätt och tillfredsställande sätt, och äfven viktigare och förmånligare för postvaktbetjente sjelfva, än att den löses hastigt men mindre väl.

För mig skulle utskottets förslag ha varit ännu mer tillfredsställande, om deruti inrymts möjlighet, att äfven lönen förhöjdes för

ordinarie vaktbetjente, men jag förmodar, att, om en riksdagsskrivelse kommer till stånd, och en löneförbättring ställes i utsigt för dessa extra, Kongl. Maj:t i sammanhang med framställning till Riksdagen i det syftet också skall anse sig oförhindrad att komma i håg de ordinarie vaktbetjente, som deraf äro i behof.

*Angående
postvakt-
betjentes löne-
förhållanden.*
(Forts.)

Då, som sagdt, jag anser, att utskottets förslag närmast går i den riktning jag önskat för denna frågas lösning, skall jag med anledning häraf taga mig friheten att yrka bifall till detsamma.

Herr Månsson: Herr talman! Jag trodde icke, att vi skulle tvista och ha olika meningar om denna sak, då vi ju alla vilja söka ställa så bra som möjligt för alla våra medmänniskor och således äfven i detta fall önska handla på det klokaste och rättvisaste sätt. Jag har åtminstone försökt att gå på den bogen.

Jag var därför inom utskottet med om den åsigt, som fått ett uttryck i utlåtandets första punkt, hvori föreslås en skrivelse till Kongl. Maj:t med anhållan, att i den mån sådant, med iakttagande af försigtighet och sparsamhet kan ske, så många som möjligt af dessa extra postvaktbetjente må ställas på ordinarie stat. Jag anser den väg, som man bör följa, icke allenast i detta utan äfven i andra fall, vara den, att man söker få så många tjenstemän som möjligt på ordinarie stat.

Hvad sedan vidkommer frågan att direkt höja postvaktbetjentes löner, så får jag säga, att jag ställer mig minst sagdt mycket tveksam i detta afseende. Att medge något sådant måste vara beroende dels på verkligt behof, efter de ifrågavarande personernas lefnadsförhållanden, och dels derpå om det visat sig vara brist på personer, villiga att fullgöra detta arbete. Jag tror, att om man undersöker dessa förhållanden, skall man finna, att det icke är så.

Man bör vidare se till, huruvida icke en förbättring i postvaktbetjentes lönevilkor komme att verka en stegring i arbetspriserna på andra områden inom näringarna, industrien och jordbruket, och om så är, huruvida dessa under nuvarande förhållanden kunna bära en sådan. Derpå tror jag mig kunna svara ett absolut nej; det är icke möjligt under nuvarande konjunkturer.

Med afseende å denna fråga ber jag att få påpeka ett annat förhållande. Om t. ex. en stationskarls- eller banvaktplats vid en enskild jernväg är ledig, så blir man öfverlupen af personer, som anhålla, att man skall hjälpa dem och ge dem intyg, för att de skola kunna erhålla en dylik plats. Då en sådan plats är ledig, anmäla sig alltid hundratals sökande. Och det är våra bästa arbetare, som på detta sätt söka sig in vid de enskilda jernvägarne. Jemför man de inkomster, som en dylik plats inbringar, med hvad stationskarlar och banvakter vid statens jernvägar hafva i lön, skall man finna, att personalen vid de enskilda jernvägarne har det sämre ställt än betjeningen vid statens jernvägar. Går jag så vidare och anställer en jernförelse mellan dessa banvakter och stationskarlar vid statens

Angående
postvakt-
betjentes löne-
förhållanden.
(Forts.)

jernvägar å den ena sidan och postbetjeningen å den andra, skall jag finna, att postvaktbetjente ha det betydligt bättre än personalen vid jernvägen. Jag tror icke, att herr generalpostdirektören skall i detta fall kunna motsäga mig.

Om vi bifalla Kongl. Maj:ts förslag eller eljest gå in på en höjning hvilken som helst, måste vi således vara beredda på att draga försorg om att äfven hela jernvägspersonalen kommer i samma ställning. Vi kunna icke tänka oss, att man skall kunna höja på det ena området utan att äfven vidtaga förhöjningar på det andra, i synnerhet som, efter hvad jag tror, dessa stationskarlar i allmänhet ha ett mera ansträngande och åtminstone lika viktigt arbete som brefbärarne. Det är min uppfattning. Ty det må visserligen vara sant, att brefbäraren skall bära ut ett eller annat rekommenderadt bref eller annan värdeförsändelse, men detta åligger honom icke å tienstens vägnar annat än på särskildt uppdrag af adressaten och efter erhållen fullmakt af denne. Brefbärarens syssla är, efter mitt sätt att se saken, en bland de enklaste sysslor, som finnas i vårt land, och det är förunderligt, att man icke slår in på den vägen att till detta arbete använda yngre personer än dem, som man hittills använt.

Då sålunda efter min mening en förhöjning af postvaktbetjentes löneförmåner skulle i hög grad återverka på andra områden och med särskild hänsyn till den stora jernvägspersonalen — det kommer, mine herrar, att gälla flera millioner, då vi nästa år skola afgöra den saken, om man nemligen skall på något sätt göra denna personal likställd med postvaktbetjeningen — kan jag icke finna, att man i detta fall, då man tager i betraktande de inkomster, som dessa vaktbetjente redan hafva, och de förhållanden, hvarunder de lefva, har någon giltig anledning att i så hög grad höja deras inkomster.

Jag skall fortsätta min jernförelse. Dock vill jag icke jernföra denna personal med våra vanliga arbetare, ehuru en sådan jernförelse visserligen vore befogad. Ty dessa betjente äro ingenting annat. De ha icke på minsta sätt ådagalagt sig ega mer än vanlig folkskolebildning. De ha aldrig stått i lära en enda timme för att utbilda sig i sitt yrke. De äro helt och hållet att hänföra till vanliga arbetare. — Men jag skall tillåta mig att jernföra postvaktbetjenten med en folkskolelärare, som måste offra minst fyra år på att utbilda sig för sin tienst och derefter aflägga en examen, som på detta sätt blifver mycket kostsam. Huru ställer det sig för honom med hänsyn till hans inkomster? Vi veta, att han har 700 kronor i lön jemte fri bostad och vedbrand. Hvad åter angår postvaktbetjente, skulle dessa efter Kongl. Maj:ts förslag få minst 1,019 kr. Om värdet af folkskolelärarnes bostad och vedbrand uppskattas till högst ett par hundra kronor, så visar det sig att postvaktbetjente i fråga om inkomster skulle få det bättre ställdt än folkskolelärarne. Kan det vara rimligt att ordna förhållandena på detta sätt?

Det föreliggande förslaget är generelt och skulle gälla för hela riket. Om jag ser på ett litet samhälle, der det kommer post två

gånger om dagen, och der således brefbäraren endast ha två turer dagligen, så torde hela utdelningen vara verkställd på omkring en timme. Men ändå skall brefbäraren ha sina 1,019 kronor om året. Kan det vara riktigt att gå till väga på ett sådant sätt? Om en så hög aflöning kan anses rimlig här i Stockholm, der man har sådana pretentioner på att blifva betjenad och der brefbärarne skola springa omkring med posten 5 à 6 gånger om dagen, ber jag dock att få påpeka, att det icke förhåller sig på samma sätt öfverallt i landet. Det är därför, som jag tror att vi, om vi vilja vara rättvisa, böra betänka oss, innan vi gå in på det förslag, som nu är i fråga. Jag vill ännu en gång framhålla jernvägarnas jernvägar. En sådan har 600, högst 660 kronor i lön och vidare högst 20 % deraf i hyresbidrag. Han kommer ändå icke upp till 800 kronor, under det att redan nu en postvaktbetjent med ålderstillägg har minst 964 kronor.

Om man tänker efter, huru det förhåller sig, tror jag verkligen att man måste besinna sig, innan man tager ett sådant steg, som här blifvit ifrågasatt. Nu medgifver jag visserligen, att statsutskottet icke godkänt detta förslag, och jag är glad öfver att så icke skett, men statsutskottets utlåtande innebär dock ett erkännande af att dessa betjente ha för låg aflöning.

Jag vill nu icke uppehålla mig vid punkten a), som jag till alla delar gillar. Jag anser det nemligen vara rätt att uppföra postvaktbetjente på ordinarie stat, der det utan olägenhet kan ske. Jag håller före, att hvarken de eller posttjenstemännen böra gå länge som extra ordinarie och pinas. Men om man också endast höjer dagtraktamentet, så som här är föreslaget — det är icke mot sjelfva beloppet af denna höjning, som jag har något att invända, utan mot den princip, som här är i fråga — så har man dermed erkänt, att aflöningen till dessa betjente är för låg. Och jag har icke, efter bästa pröfning och vid jämförelse med dem, som med postvaktbetjente närmast äro jemställda, kunnat komma till den åsigten, att detta är riktigt.

Med afseende på dessa betjentes nuvarande lefnadsförhållanden ber jag få säga, att de uppgifter i detta hänseende, som af postvaktbetjente i deras broschyr lemnats, äro i många fall felaktiga. Jag tror icke att någon skall bestrida, att, om man jämför dessa pris med dem, som verkligen vid den angifna tidpunkten voro gällande, detta mitt påstående skall bekräftas, och det ehuru man tagit fatt på ett år, som för denna jämförelse är mycket gynnsamt. Gå vi tillbaka till 1870-talet, då det var så mycket tal om dyrtidstilläggen och då alla löner i öfrigt reglerades, så kunde man verkligen tala om dyra tider, men så förhåller det sig icke nu, då man t. ex. för fläsk icke kan få mer än 32 öre pr kg. lefvande vigt och 40 öre pr kg. slagad vigt — detta enligt den uppgift, jag senast fått från försäljningen i min hembygd. Då nu allt annat står i öfverensstämmelse med detta, synes det mig, att man icke bör tala om några dyra lefnadsförhållanden.

Jag kan, som sagt, icke godkänna den princip, hvarpå man här

*Angående
postvakt-
betjentes löne-
förhållanden.*
(Forts.)

Angående
postvakt-
betjentes löne-
förhållanden.
(Forts.)

slagit in. Jag kan icke finna, att det är rätt att höja här ifrå-
gavarande personers aflöning. På denna grund yrkade jag därför inom
utskottet afslag, men jag ansåg mig icke böra fullfölja detta yrkande
i en reservation. Jag tror mig dock böra här uttala min åsigt, och
det är den, att principen icke är riktig, och att man därför bör afslå
den föreliggande framställningen om höjning af dagtraktamentena.
Generalpoststyrelsen har ju själf i sin hand att bestämma, med hvilket
belopp mellan 85 öre och 2 kronor, dessa dagtraktamenten i hvarje
särskildt fall skola utgå, och kan således höja dem i den mån, det
finnes vara skäligt. Det synes mig därför orimligt, att man nu skulle
säga, att vare sig det behöfs eller icke, på hvilken plats det än är,
få dock icke dagtraktamentena sättas till lägre belopp än 1 krona. Jag
tycker, att detta vore högst egendomligt med hänsyn till de förhållanden,
som nu äro rådande, och särskildt i betraktande af hvad som framgår
af en jämförelse med dem, som med postvaktbetjente äro mest likställda.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan
i alla punkter med undantag af punkten f), der jag yrkar, att summan
för omkostnadsstaten sänkes från 4,850,500 kronor till 4,841,500 kronor.

Med herr *Månsson* förenade sig herrar *Sjö*, *Bengtsson* i Häradsköp
Sjöberg, *Mallmin*, *Svensson* i Olseröd och *Persson* i Killebäckstorp.

Herr Thestrup: Herr talman! Då jag för en stund sedan be-
gärde ordet, var det hufvudsakligen för att bemöta en anmärkning,
som af en föregående talare rigtades mot Kongl. Maj:ts föreliggande
förslag, för så vidt detsamma angår beviljande af ett andra ålders-
tillägg åt ifrågavarande postvaktbetjente. Denna anmärkning har
emellertid redan blifvit bemött af postverkets chef, som fullkom-
ligt klargjort förhållandena i detta afseende, och det kan sålunda icke
vara erforderligt att närmare ingå på denna sak. Jag skall emeller-
tid tillåta mig att ytterligare för kammaren påpeka, att, liksom det
nuvarande första ålderstillägget endast utgår till den postvaktbetjent,
som har att åberopa sig på fem års oförvitlig tjenstgöring, rättig-
heten att komma i åtnjutande af det föreslagna andra ålderstillägget
skulle enligt Kongl. Maj:ts förslag vara underkastad enahanda vilkor,
nemligen en väl vitsordad tjenstgöring under ytterligare fem år. I
det ena liksom i det andra fallet skulle således förhållandena vid
hvarje särskildt tillfälle komma att af generalpoststyrelsen prövas.

Hvad sjelfva saken beträffar, har statsutskottet vitsordat behovet
af en förbättring uti ifrågavarande betjentes vilkor och uttalat såsom
sin åsigt, att deras »ekonomiska ställning icke är i alla afseenden
fullt nöjaktigt tillgodosedd». Det synes mig, som om konsekvensen af
ett sådant uttalande borde varit att tillstyrka bifall till Kongl. Maj:ts
förslag. Så har utskottet emellertid icke gjort. Det har tillstyrkt
Kongl. Maj:ts förslag, endast för så vidt detta afser en förhöjning af
vaktbetjentes dagtraktamente, men har deremot vid behandling af den
senare punkten, förslaget om ett andra ålderstillägg, blott hemställt

om en skrivelse till Kongl. Maj:t angående inrättande af nya ordinarie postvaktbetjembefattningar. Att en dylik skrivelse icke kan blifva särdeles effektiv, har redan framhållits af talaren på Stockholmsbänken. Det framgår nemligen derutaf, att, till följd af postverkets år från år fortgående kolossala utveckling, allt flere postvaktbetjentes försättande på ordinarie stat erfordras. Detta har också skett vid ett par föregående tillfällen och kommer äfven framdeles att ske. Den föreliggande frågan lär icke blifva på ett tillfredsställande sätt löst genom en dylik skrivelse, hvarmed icke sjelfva ändamålet vinnes; och ändamålet vore ju att de äldre postvaktbetjente, som äro uppförda på ordinarie stat, finge erhålla en synnerligen väl behöflig tillökning i sina ganska ringa inkomster. Vigten af deras tjenstgöring har äfven *dels* af den förste talaren, *dels* af herr generalpostdirektören blifvit på ett så uttömmande och fullständigt sätt påvisad, att ingenting finnes att dervid tillägga.

*Angående
postvakt-
betjentes löne-
förhållanden.
(Forts.)*

Jag skulle, om jag hade hopp om att lyckas i en sådan framställning, vilja hemställa, så väl att Kongl. Maj:ts förslag blefve i oförändradt skick af Riksdagen antaget, som ock att en sådan skrivelse som den af utskottet föreslagna afginge från Riksdagen till Kongl. Maj:t. Men då någon anledning icke förefinnes, att ett yrkande i sådan riktning skulle inom kammaren röna någon framgång, skall jag, herr talman, be att få hemställa om bifall till det af herr von Friesen under öfverläggningen framställda yrkande.

Herr Eklundh från Lund: Jag har beträffande den föreliggande frågan i hufvudsak redan instämt uti herr von Friesens anförande och har nu begärt ordet endast för att något litet bemöta en föregående ärad talare, som förmenade att brefbärareinstitutionen nästan uteslutande vore ett stadsintresse. Är detta påstående manne fullt exakt? Äro icke en stor del af de bref, hvilka i städerna genom brefbärarne utdelas, just från landsbygden? Jag vågar tro att så är förhållandet. Och om så är, bör icke då postvaktbetjentes intresse omfattas lika varmt af landsbygdens som af städernas representanter? Jo för visso!

Jag anhåller, herr talman, om bifall till det af herr von Friesen framställda yrkandet.

Herr Petersson i Runtorp: Af föregående talare har redan så mycket yttrats i denna fråga, att jag icke har mycket att tillägga; det är endast ett par punkter, om hvilka jag vill säga några ord.

Det har här framhållits, att generalpoststyrelsen är en mönsterinrättning, och att den skötes mycket bra. Ja, det är sant; det hafva vi under många år haft erfarenhet af, och deri vill jag gerna instämma. Men det är väl med generalpoststyrelsen som det är med alla andra här i verlden, att ingen blir för gammal att lära sig något nytt. Postverket skötes nog bra, men det kan snart blifva öfverflygladt af sin yngre broder telegrafverket. I detta senare verk an-

Angående
postvakt-
betjentes löne-
förhållanden.

(Forts.)

vänder man icke gamla gubbar till att springa omkring uti trapporna i husen, utan der är det ungt folk, som utträttar dessa sysslor, och så tror jag, att äfven postverket skulle kunna inrätta sig. Äfven här tror jag att man icke skulle kunna behöfva hålla personer för att bestrida extra tjänst längre än tills de kunna få ordinarie tjänst vid postverket eller skaffa sig någon annan plats. Vid andra industriella inrättningar har man icke gamla gubbar till springpojkar och gifver dem ålderstillägg därför, utan man har för detta ändamål yngre personer, som hafva den egenskapen att de stå ut med att springa i trappor. Att därför vilja binda folk vid en sådan institution; att i längden bibehålla dem vid ett sådant arbete, det är icke riktigt. Det är ett straffarbete; och det bör icke aflönas af staten.

För min del tror jag, att denna fråga väl kan ordnas på ett bättre sätt, och att generalpoststyrelsen, som visat sig så skicklig i alla andra saker, äfven skall kunna hitta på ett sådant. Generalpostdirektören har sagt, att man tänkt sig, att man skulle kunna minska postvaktbetjentes arbete genom anordnandet i husen af postlådor, men att publiken icke tycker om det, och att det därför icke går för sig. Ja, det kan ju hända att publiken icke tycker om det; men icke bör man låta afvisa sig af ett sådant skäl. Icke kan väl det anspråket framställas af hela svenska nationen, att hvar och en skall få sin post öfverallt der han befinner sig. Huru skulle man då gå till väga på landet? Skulle postbuden springa omkring på ångar och åkrar för att få reda på adressaterna. Nej, låtom oss nöja oss med rimliga fordringar. Jag har särskildt talat med generalpostdirektören om denna sak, och han har sagt, att om lådsystemet skulle införas, man fordrar, att postverket skall sätta upp lådorna. Men jag förstår icke, hvarför det skulle behöfvas. Om postverket blott ställer om, att brefven komma till de husnummer, dit de äro adresserade, tycker jag att allmänheten sjelf sedan kan ordna om saken med afhemtandet af brefven. Ett sådant anspråk kan jag finna vara rimligt, men icke att gå längre. Jag tror sålunda icke, att det är nödvändigt att dessa vaktbetjentes löneförmåner nu höjas, därför att det klagas öfver det ansträngande arbetet. Ty dels torde postverket, som behöfver så mycket extra biträden, kunna fördela arbetet så, att de yngre finge detta springgöra, och dels skulle man mycket väl kunna ställa till med sådana postlådor, der hvar och en sjelf finge afhemta eller låta afhemta sina bref.

Jag skall emellertid icke längre nu upptaga kammarens tid utan skall, på grund af hvad jag sagt, be att få yrka bifall till statsutskottets förslag.

Herr Höjer: Jag har begärt ordet med anledning af det, som yttrades af den ärade representanten på skånebänken, herr Ivar Månsson. Jag minnes, hurusom för några år sedan — det var en vacker marsdag år 1891, då vi höllo på med en diskussion om den intressanta artikeln fläsk — denne talare, kammarens store lyriker,

uppstod och höll ett svassande loftal öfver det nya systemet, tecknade en blomstermålning af vårt fädernesland, sådant det var under detta system och slutade med de orden: »Alla äro vi belättna; allt blomstrar nu; allt är i lif och svang.» Det var i det nya systemets första vårbrytning. Sedan hafva vi haft den lyckan att få de urtima besluten och derpå tullarne från 1895. Fem år hafva nu förflutit sedan ofvannämnda dag, och jag förmodar, att vi nu befinna oss i det nya systemets högsommartid. Om herr Ivar Månson i denna dag skulle träda upp och sjunga en ny lofsång, skulle den utan tvifvel blifva så lång, att den kanske aldrig toge slut. Jag trodde därför också, att den ärade representanten skulle hafva den uppfattning af vårt lands nuvarande konjunkture, att han skulle vara med om den lilla löneförhöjning, som här är i fråga, och derigenom öppna portarne på glänt till den nya saligheten äfven för dessa postvaktbetjente, som af denna salighet hittills icke haft någon kännedom. De fingo år 1885 en lönerogering, som var af det slaget, att det för en dryg del af dem icke blef någon löneförbättring alls. De hafva af det nya systemet icke lärt känna något annat än fördyrade lefnadsomkostnader och höjda skatter. Det synes mig därför, att det vore billigt att nu tillmötesgå deras önsknigar åtminstone så mycket som Kongl. Maj:ts proposition innebär.

De motiv, som af herr Ivar Månsson anfördes för afslag, äro redan delvis vederlagda af herr Hedin, särskildt hvad beträffar den jämförelse, som herr Månsson drog upp mellan dessa postvaktbetjente och vanliga arbetare. Herr Ivar Månsson ville — sade han — göra det bästa möjliga för sina medmänniskor, och i början af hans anförande tycktes han till sina medmänniskor räkna åtminstone de extra och lägst afönade vaktbetjente. Men när han kom till slutet af sitt tal, tycktes han hafva uteslutit äfven dem ur raden af sina »medmänniskor», ty då yrkade han rent afslag å statsutskottets hemställan om höjningen af dagtraktamentet, så vidt jag fattade hans ord rätt. Ett af de skäl, han därför anförde var, att han icke kunde finna, att lefnadsomkostnaderna i någon väsentlig mån ökats, och han drog i tvifvelsmål riktigheten af de uppgifter, som af postvaktbetjente i detta afseende meddelats. Han blef emellertid bevisningen skyldig, ty han anförde icke något annat bevis än det, att priset på artikeln fläsk på den sista tiden gått ned. Men jag förmodar att postvaktbetjente pro primo behöfva äta något annat än fläsk och pro sekundo, att de hafva äfven andra behof att tillfredsställa än magens. Jag tror icke, att herr Ivar Månssons bevisföring är egnad att på oss, som anse det, som är föreslaget i Kongl. Maj:ts proposition vara billigt och rätt, verka till någon omvändelse, och jag skall därför anhålla herr talman att få yrka bifall till herr von Friesens reservation.

Herr Månsson: Jag är mycket smickrad öfver den uppmärksamhet, jag rönt af den siste talaren, då han behagat egna hela sitt anförande åt mitt anspråkslösa yttrande nyss.

*Angående
postvakt-
betjentes löne-
förhållanden.*

(Forts.)

Angående
postvakt-
betjentes löne-
förhållanden.

(Forts.)

Hvad beträffar den blomstermålning, som jag skulle hafva gjort för några år sedan, tror jag visserligen att, äfven om det icke var en så lysande blomstermålning, som den ärade talaren sade, mitt anförande den gången dock gick ut på, att det för oss på landet blifvit drägligare och möjligare att existera, med ett ord att det blifvit bättre än förut åtminstone. Att emellertid de åsatta tullarne icke verkat i alltför hög grad fördyrande på lefnadsomkostnaderna, det tror jag, att vi alla kunna vara ense om. Hvad de uträttat, är helt enkelt, att större jemvigt i förhållandena åstadkommits, så att det nu äfven för landtbrukaren är i någon mån drägligt och möjligt att taga sig fram. Tänka vi på de exportpremier, som andra länder gifva, tror jag man får lof att säga, att dessa tullar varit en tvingande nödvändighet; men att de skulle hafva inverkat så mycket fördyrande på lefnadsomkostnaderna, det kan jag icke finna. Det är ju allmänt känt, huru billigt pris vi hafva på allt, både på säd och mjöl, så att det icke är värdt att tala om den saken. Det är blott detta jag tillåtit mig att anföra; och jag tror, herr Höjer, att det är sanning. Jag begär icke, att herrarne från den sidan skola sätta tro till eller bry sig om, hvad jag eller vi från vårt håll säga. Det begära vi icke; men jag tror, att vi äro berättigade att hysa den åsigten, att hvad vi säga och göra åtminstone är upprigtigt och ärligt menadt. Herr talman, jag vidhåller fortfarande mitt förra yrkande.

Herr Elowson: Jag anhåller att med några få ord få uttala min uppfattning om statsutskottets behandling af denna fråga från grundlagenlig synpunkt med anledning af utskottets hemställan i mom. a).

Kongl. Maj:t har till Riksdagen aflåtit proposition om ett andra ålderstillägg och om höjning i minimitraktamentet för de ordinarie postvaktbetjente. I sin skrifvelse till regeringen rörande denna sak har generalpoststyrelsen uttalat några reflexioner angående önskvärdheten af att få ett större antal ordinarie vaktbetjente, än som för närvarande finnes, men någon framställning i detta syfte har ej af regeringen blifvit gjord. Då nu emellertid statsutskottet, med anledning af dessa generalpoststyrelsens reflexioner, det oaktadt tagit sig före att föreslå en skrifvelse till regeringen angående inrättande af nya ordinarie postvaktbetjentbefattningar, synes mig detta förhållande från grundlagenlig synpunkt vara något egendomligt. Förelåg i detta ärende ej något annat än Kongl. Maj:ts proposition, skulle jag anse, att statsutskottets utlåtande vore stridande mot grundlagen. Men nu förekommer i sammanhang dermed en motion af herr Hedin, uti hvilken föreslås en fullständig reglering af postvaktbetjentes aflöningsförhållanden. Af denna motion har statsutskottet kunnat taga sig anledning att föreslå en sådan skrifvelse, som det här gjort. Men så har ej skett. Utskottet har icke sagt, att det med anledning af denna motion hemställer om en skrifvelse till Kongl. Maj:t, utan det afstyrker helt enkelt motionen. Gör jag mig således den frågan, huruvida ut-

skottets hemställan i mom. a) är grundlagsenlig eller icke, måste jag svara, att jag finner den samma grundlagsenlig på grund af den utaf herr Hedin afgifna motionen, men ej på grund af statsutskottets resonnement.

*Angående
postvakt-
betjentes löne-
förhållanden.*

(Forts.)

Beträffande sjelfva saken, så synes mig de skäl statsutskottet anfört för sin hemställan icke vara synnerligen bindande. Utskottet anför såsom sin mening först, att dessa betjentes ekonomiska ställning icke vore i alla afseenden fullt nöjaktigt tillgodosedd och derefter, att aflöningsförmånerna för de äldre ordinarie icke kunde anses annat än såsom synnerligen knappa. Om nu statsutskottet anser, att aflöningsförhållandena för de äldre ordinarie vaktbetjentena äro knappa, synes det mig vara naturligt, att utskottet hade bort göra hemställan om bifall till Kongl. Maj:ts proposition om ett andra ålderstillägg för just de äldre. Utskottet menar, antager jag, att aflöningsförhållandena äro knappa därför, att de ordinarie vaktbetjente under flera år såsom extra fått vänta på sin ordinarie anställning och att aflöningsförmånerna då varit otillräckliga. Detta oaktadt har statsutskottet ej velat göra något för de äldre vaktbetjente, utan hänvisat till en förbättring för de yngre, af hvilken de äldre icke skulle få någon fördel. Detta statsutskottets skäl synes mig synnerligen svagt.

En ledamot af statsutskottet har under diskussionen fäst uppmärksamheten derpå, att, om Första Kammaren bifölle utskottets och Andra Kammaren reservanternas förslag, det då måhända icke skulle blifva någon gemensam omröstning i frågan. Ja, detta skulle måhända bero derpå, att skrifvelseförslaget inkommit i utskottets utlåtande. Men, mine herrar, om det fallet, som denne statsutskottsledamot nämnde, skulle inträffa, är icke gemensam omröstning den första åtgärd, som man skall vidtaga, utan statsutskottet får först söka afgifva förslag att sammanjemka de olika besluten.

Huru saken än må komma att gestalta sig, skall jag be att i denna punkt få instämma i några förut gjorda uttalanden af innehåll, att, i afseende på tillgodosendandet af postvaktbetjentes billiga och rättvisa anspråk, det vore mycket bättre, att statsutskottets hemställan under förevarande mom. afsloges, än att det bifölles. Ty det är ju tydligt, att generalpoststyrelsen kan ingå till regeringen med hemställan om vidtagande af sådana åtgärder, som i berörda hänseende må anses erforderliga och denna kan sedan på eget initiativ till Riksdagen inkomma med förslag till en sådan lönereglering, som för postvaktbetjente kan anses vara behöflig. Deremot, om man nu bifaller statsutskottets hemställan i berörda mom., binder man i denna fråga händerna på regeringen.

Då nu skrifvelseförslaget, enligt min tanke, är på ett synnerligen lyckligt sätt undanröjdt i den reservation herr von Friesen afgifvit, och hvilken reservations huvudsyfte sammanfaller med Kongl. Maj:ts proposition angående ett andra ålderstillägg åt de enligt min mening verkligt behöfvande ordinarie postvaktbetjente, anhåller jag att få förorda bifall till denna reservation.

Angående
postvakt-
betjentes löne-
förhållanden.

(Forts.)

Herr Persson i Stallerhult: Då denna fråga hufvudsakligen berör städerna och de personer, som der äro bosatta, så förundrar det mig icke, att städernas representanter yrka bifall till Kongl. Maj:ts förslag om löneförhöjning åt postvaktbetjente. Jag och mina kamrater från landsbygden inom statsutskottet hafva deremot den åsigten — må det förlåtas oss — att de löner, som utbetalas till postvaktbetjente äro så rundligt tilltagna, att det icke bör ifrågakomma någon ytterligare förhöjning i desamma.

Här har af åtskilliga talare uppdragits jemförelser mellan postvaktbetjentes aflöning och den aflöning, som åtnjutes af andra statens betjente, hvilka med postvaktbetjente närmast kunna vara jemförliga. Jag för min del skall ock be att framdraga några sådana: Ser jag t. ex. på Stockholms poliscorps, så tror jag icke, att dess medlemmar hafva högre aflöning än postvaktbetjente. Går jag sedan till de jernvägsbetjente, som äro bosatta i Stockholm, så tror jag icke heller, att dessa äro så väl aflönade som postvaktbetjente. En notisbärare vid jernvägen i Stockholm har endast en aflöning af 648 kronor, en stationskarl 816 kronor, ett telegrambud 540 kronor och en telegramförman 860 kronor. Det kan vara möjligt, att postvaktbetjente äro mera upptagna och hafva en mera ansträngande befattning än de nu nämnda betjente, men de ha ju i så fall högre aflöning än dessa. Det kan äfven vara möjligt, och jag vill ej heller bestrida det — det känner för öfrigt de af herrarne, som äro bosatta här, bättre än jag — att den högsta postvaktbetjent aflöningen, 1,384 kronor, kan vara temligen låg för de vaktbetjente, som äro stationerade i Stockholm, och att en förhöjning för *dem* kunde vara af behovet påkallad; men det finnes många trakter i vårt land, der någon förhöjning i aflöningen för de postvaktbetjente, som der äro stationerade, ej är behöflig, det vågar jag påstå. Jag tänker härvid närmast på de mindre städerna. Aflöningen för de vaktbetjente, som äro placerade der utgår för närvarande till en början med kr. 864: 25 och efter fem års tjenstgöring med kr. 964: 25. Enligt Kongl. Maj:ts förslag skulle den lägsta aflöningen för dessa betjente komma att uppgå till respektive kr. 919 och kr. 1,019. Om nu Kongl. Maj:ts förslag eller det af herr von Friesen m. fl. framställda yrkandet skulle vinna bifall, då komme en postvaktbetjent i en småstad att efter tio års ordinarie tjenstgöring erhålla en aflöning utaf 1,119 kronor. Tycker herrarne verkligen, att det är på sin plats att gifva en så ringa statstjenare som en postvaktbetjent så hög aflöning? Jag åtminstone kan icke inse, att det kan vara behöfligt, helst till dessa befattningar ej fordras mera underbyggnad än vanliga folkskolekunskafer. Det fordras visserligen äfven, att en postvaktbetjent skall vara punktlig och redbar, men dessa egenskaper fordras och böra egas af hvarje menniska.

Ehuru representanten från den stad, som ligger min hemtrakt närmast, instämt i herr von Friesens yrkande, tvekar jag icke att i denna fråga beträffande denna stad, som eger omkring 1,400 innevånare, uttala en motsatt åsigt mot honom. Ty om nu aflöningen

för postvaktbetjente skulle höjas, då skulle en postvaktbetjent i denna småstad, hvilken betjent går några gånger om dagen och utdelar post, få högre aflöning än en folkskollärare derstädes, hvilken endast upp- bär omkring 800 kronors kontant aflöning. Kan detta vara rätt, då man betänker, att en folkskollärare, redan då han söker inträde vid seminarium, behöfver betydligt större kunskaper än en postvaktbetjent, som kan erhålla sin anställning direkt från en plåtslagareverkstad och att folkskolläraren efter genomgången fyraårig kurs vid seminarium ofta får vänta flera år på en anställning, som gifver honom en aflöning utaf 6, 7 å 800 kronor.

*Angående
postvakt-
betjentes löne-
förhållanden.
(Forts.)*

Om det nu föreliggande kongl. förslaget går igenom, tror jag, att invånarne i småstäderna komma att anse, det deras breffbärare tillerkänts väl hög aflöning.

Jag skall icke orda mera i denna sak, utan ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Härmed var öfverläggningen beträffande utskottets hemställan i mom. a) slutad. I fråga om berörda hemställan hade yrkats *dels* bifall till densamma och *dels* afslag derå och bifall till det af herr von Friesen under öfverläggningen framställda förslag. Herr talmannen gaf propositioner å hvardera af dessa yrkanden och fann den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Votering blef likväl begärd, i följd hvaraf nu uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad statsutskottet hemställer under mom. a) i andra punkten af förevarande utlåtande n:o 8, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, har kammaren, med afslag å utskottets hemställan, bifallit det af herr von Friesen under öfverläggningen framställda förslag.

Voteringen utföll med 126 ja mot 86 nej; och hade alltså utskottets hemställan af kammaren bifallits.

Mom. b) äfvensom mom. c) och d) biföllos.

Efter föredragning dernäst af *mom. e)*, deruti utskottet hemställt, att hvad Kongl. Maj:t i öfrigt föreslagit, föranledande till ändringar i postverkets stater, må af Riksdagen bifallas, anförde

Herr Hedin: Jag väljer denna punkt, herr talman, för att få

Angående
postvak-
betjentes löne-
förhållanden.

tillfälle att einra om några omständigheter, hvarpå jag velat fästa Riksdagens uppmärksamhet, ehuru de ej kunna föranleda till något yrkande om afvikelse från utskottets hemställan.

(Forts.)

Anledningen härtill är en berättelse, som jag för icke länge sedan läste i Karlstadstidningen, och som är i den allra yttersta grad bedröflig. Den handlar om en förnillning med thy åtföljande dom på sammanlagdt fem månaders fängelse, ersättningsskyldighet och övårdighet att i rikets tjänst vidare nyttjas, ehuru rätten dömde med erkännande af, att det förelåg synnerligen för mildrande omständigheter. Det gälde en poststationsföreståndare, på hvilken postverket hade förlorat ett belopp, som knappt var nämnvärdt. Den hufvudsakliga förskingringen drabbade ett, såsom den i fråga varande tidningen uttryckte sig, »bottensnålt bolag», för hvars »utsugningskonst» denne man fallit offer. Tidningen ville dermed säga, att mannen i fråga bragts till att stjäla för att kunna lefva med hustru och barn. Han hade af jernvägsbolaget en aflöning af 30 kronor i månaden, för hvilken han måste arbeta från morgon till qväll. Utom inkomsten af denna tjänst — han fick ingen ersättning för utförande af måleriarbete, hvarmed bolaget sysselsatte honom — uppbar han såsom poststationsföreståndare 20 kronor i månaden, och hans sammanlagda inkomst utgjorde således 50 kronor i månaden, hvilket omöjligen kunde räcka till.

Det var denna berättelse, som föranledde mig att söka några upplysningar om poststationsföreståndarnes vilkor, och har jag med anledning deraf kommit på den tanken, att äfven här tarfvas löneförbättring. Det har gått så till, att de lägre tjänstemännen i vårt land hafva alldeles för litet tillgodosetts, under det att man på många håll har allt för mycket tillgodosett de högre, och detta gäller särskildt inom postverket. Jag skall be att såsom exempel på förhållandet med poststationsföreståndare få anföra några faktiska omständigheter. För det första förhåller det sig så, att poststationsföreståndarne — jag vet ej om man har rätt att kalla dem för *stats-tjenstemän*, men *något* slags statstjenstemän äro de väl i alla fall, ehuru de blott äro antagna på kontrakt — hafva en synnerligen osäker ställning, fastän jag naturligtvis icke betviflar, att generalpoststyrelsen vill bibehålla dem, då de oförvitligt och väl tjenstgjort. Men jag fruktar, att generalpoststyrelsen i detta fall blir något för mycket beroende af postinspektörerna. Det är då åtminstone väl, att det ej lades i dessa inspektörers händer — såsom jag vill minnas, att det på sin tid var i frågasatt — att antaga och afskeda dessa föreståndare; men jag undrar, om i realiteten skilnaden blef synnerligen stor. Om det skulle inträffa, att en poststationsföreståndare efter tio, femton eller tjugou års icke blott oförvitlig, utan äfven mycket väl vitsordad tjänst skulle beröfvas sin befattning och sin inkomst, derför att han möjligen vore misshaglig för en sådan der postinspektör, eller derför att någon annan hade erbjudit sig att sköta befattningen mot kanske i någon mån minskad aflöning, så vore detta mycket hårdt.

För det andra äro, åtminstone till stor del, dessa befattningar,

ganska ansvarsfulla befattningar, och såsom bevis derpå skall jag anföra ett exempel. Den befattning, på hvilken jag syftar — det är onödigt att nämna namnet — är aflönad med 400 kronor om året. Tjenstgöringstiden hvarje söckendag, d. v. s. den tid, under hvilken poststationen hålles öppen, är 4 timmar, och hvarje söndag 3 timmar. Hvarje dag i veckan, utom en, ankommer post klockan 7 f. m. och likaledes hvarje dag utom en afgår post klockan 3,30 f. m. Försändelsernas antal under år 1895 utgjorde 9,000 och några hundra, och deras angifna värde uppgick till ett belopp af mer än 110,000 kronor. Tidningsprenumerationen gälde 70 olika tidningar. Dertill hade föreståndaren befattning med postsparbanksgöromål, och insättningarne och uttagningarne under året uppgingo, i ett stort antal poster, till ett sammanlagdt belopp af 15,000 kronor, hvarför ersättningen utgjorde — omkring kronor 1,50.

Angående
postakt-
betjentes löne-
förhållanden.
(Forts.)

Jag kan icke annat än uttala den önskan, att generalpoststyrelsen måtte blifva i tillfälle att taga i öfvervägande frågan, om icke på åtskilliga håll inom denna tjenstemannakategori — om jag får använda detta uttryck — någon löneförbättring må vara behöflig.

Vidare yttrades icke. Utskottets hemställan bifölls.

Uti *mom. f)*, som härefter föredrogs, hemstälde utskottet:

att Riksdagen, vid bifall till hvad utskottet i *mom. a) c) d) och e)* hemställt och med beräkning af postverkets stater för år 1897 till följande belopp, nemligen:

aflöningsstaten	kronor 3,197,100: —
öfvergångsstaten	» 2,400: —
pensionsstaten	» 79,475: —
omkostnadsstaten	» 4,850,500: —
oförutsedda utgifter	» 120,000: —
afkortningar och restitutioner m. m.	» 60,525: —
	<hr/>
	tillsammans kronor 8,310,000: —

mätte bestämma postverkets anslag, förslagsvis beräknadt, till 8,310,000 kronor att utgå direkt af postmedlen.

Herr Månsson erhöll ordet och yttrade: Jag skall be att få yrka bifall till det förslag i denna punkt, som jag förut under diskussionen framställt.

Vidare yttrades icke. Utskottets hemställan bifölls.

Vid föredragning af *mom. g)*, innefattande utskottets hemställan om afsättande af medel för anskaffande af tomt till nytt posthus i Stockholm, begärdes ordet af:

Angående
stationsorten
för post-
inspektionen
i östra di-
striktet.

Angående
stationsorten
för post-
inspektionen
i östra di-
striktet.
(Forts.)

Herr Zetterstrand, som yttrade: Då jag begärde ordet vid föredragningen af detta moment, var anledningen dertill icke den, att jag ville komma med någon anmärkning mot utskottets hemställan, hvilken jag i allo biträder, utan anledningen var den, att jag ville bringa på tal i Riksdagen ett förhållande inom postverket, som jag ej kan till fullo gilla.

Det kan nu möjligen tyckas, att jag borde hafva framkommit med detta yttrande i den temligen moderna formen af en interpellation; men då jag har den uppfattningen, att denna form ej bör ifrågakomma annat än i viktiga undantagsfall, och då vidare den fråga jag afser möjligen står i samband med föreliggande ämne, har jag efter samråd med postverkets högt aktade chef ansett lämpligt att just vid föredragningen af denna punkt bringa frågan på tal. Såsom herrarne litet hvar veta, framställde kongl. generalpoststyrelsen i början af 1890-talet ett förslag om införande af decentralisation inom styrelsen, hvilken decentralisation skulle åvägabringas på så sätt, att riket, med undantag af Stockholm, Göteborg och Malmö, skulle indelas i 5 olika postinspektörsdistrikt och att i spetsen för förvaltningen af hvarje distrikt skulle ställas en postinspektör. Såsom motiv för detta sitt förslag anförde kongl. styrelsen bland annat följande:

att generalpoststyrelsen redan 1869 framhållit vigten af, att en del postfrågor finge afgöras af vissa posttjenstemän *i orterna*;

att styrelsens sedermera ökade arbetsbörd samt hänsynen till verkets ändamålsenliga skötsel nödvändiggjorde en *decentralisation*.

att distriktsförvaltningarna skulle åstadkomma skärpt kontroll, vara väl egnade att tillhandagå underlydande postförvaltare med råd och upplysningar samt öfvervaka gifna föreskrifter;

att de skulle bereda möjlighet för centralförvaltningen att bättre än förut erhålla kännedom *om särskilda ort- och personförhållanden*;

att de genom beröring med allmänheten skulle erhålla kännedom om och kunna öfverskåda posttrafikens behof *inom de särskilda landsdelar, der deras verksamhet vore förlagd*, samt blifva i tillfälle att afhjelpa olägenheter och brister;

att större möjlighet att tillmötesgå allmänhetens önskingar kunde medelst distriktsförvaltningarna ernås, *att dylika mellaninstanser i de flesta länder inrättats, samt att de sammas verksamhet erhållit ett utmärkt vitsord i Preussen och i Frankrike betecknats såsom administrationens egentliga drifhjul i de särskilda provinserna.*»

Dävarande chefen för finansdepartementet fann förslaget om inrättande af förvaltningsdistrikt utgöra en lycklig lösning af frågan om åstadkommande af den *decentralisation* inom postverkets administration, hvaraf behovet länge gjort sig känbart. Regeringen biträdde denna uppfattning, och proposition afläts jemväl till 1892 års Riksdag, som beviljade de för decentralisationens genomförande erforderliga medlen. Sedermera aflät Kongl. Maj:t den 28 oktober 1892 en skrivelse till kongl. generalpoststyrelsen, hvori bestämdes områdena för förvaltningsdistrikten, hvori vidare fastställdes instruktioner för postinspektörerna,

och hvori slutligen uppdrag meddelades åt kongl. generalpoststyrelsen att bestämma postinspektörernas stationsorter.

Med anledning derutaf bestämde sedermera kongl. generalpoststyrelsen, att norra inspektionsdistriktet, omfattande de fyra nordligaste länen, skulle hafva sin stationsort i Sundsvall; att södra distriktet, som skulle omfatta Skåne, Hallands, Blekinge och Kronobergs län samt södra delen af Kalmar län, skulle hafva sin stationsort i Malmö, samt att vestra distriktet, omfattande Göteborgs och Bohus län samt Skaraborgs, Elfsborgs och Vermlands län, skulle hafva sin stationsort i Göteborg. Emot dessa bestämmelser har jag ingen erinran att göra. Men kongl. generalpoststyrelsen bestämde vidare, att mellersta distriktet, som skulle omfatta Stockholms län med undantag af Södertörn samt vidare Upsala, Gefleborgs, Örebro, Vestmanlands och Kopparbergs län och som sålunda skulle sträcka sig från Karlberg ända till norska gränsen, icke skulle hafva sin stationsort inom distriktet utan *utom detsamma*, nemligen i Stockholm. Och sedermera har äfven kongl. generalpoststyrelsen bestämt, att östra distriktet, som omfattar, Södertörn, Södermanlands, Östergötlands och Jönköpings län, norra delen af Kalmar län samt Gotland skall hafva sin stationsort i det likaledes *utom detta distrikt* belägna Stockholm.

Angående stationsorten för postinspektionen i östra distriktet.

(Forts.)

Dessa sistnämnda bestämmelser har jag för min del på grund af åtskilliga skäl, för hvilka en redogörelse här torde vara öfverflödig, då de förefalla mig ligga i öppen dag, icke kunnat anse vara fullt lämpliga och ändamålsenliga; och det synes mig äfven, att dessa bestämmelser icke äro fullt öfverensstämmande med den kongl. skrivelsens anda och mening, lika litet som de öfverensstämma med den uppfattning, som torde hafva gjort sig gällande inom Riksdagen med afseende på sättet för decentralisationens genomförande.

Emellertid antog jag, att dessa bestämmelser skulle blifva af mera provisorisk natur. Men då man ifråga om det nu föreliggande ärendet, — frågan om uppförande af ett nytt posthus i hufvudstaden — finner, att kongl. generalpoststyrelsen föreslår, att i det nya posthuset, der utrymmet i alla fall kommer att blifva ganska knappt, lokaler äfven skola beredas för postinspektörerna i östra och mellersta distriktet, har jag deraf tagit mig anledning förmoda, att meningen är, att dessa bestämmelser skola blifva permanenta. Detta har gjort, att jag ansett mig böra bringa frågan på tal i Riksdagen för att i sammanhang dermed få uttala den önskan, att kongl. generalpoststyrelsen efter en noggrann pröfning af de hithörande förhållandena måtte härutinnan meddela förändrade bestämmelser, ledande derhän att vid det framtida upprättandet af förslag och planer till det nya posthuset, det ej måtte ifrågakomma, att der inrymma lokaler för dessa distriktsförvaltningar.

Herr talman, jag har i ärendet ej något yrkande att framställa.

Herr von Krusenstjerna anförde: Med anledning af den önskan, som uttalats af den ärade representanten på norrköpingsbänken, ber jag få förklara, att, åtminstone i hvad på generalpoststyrelsen ankommer,

Angående
stationsorten
för post-
inspektionen
i östra di-
striktet.

(Forts.)

styrelsen ej kan finna det riktigt att tillmötesgå denna önskan. Jag säger med afsigt endast i hvad på generalpoststyrelsen ankommer, ty i fråga om bestämmandet af lokalerna i det nya posthuset, då det en gång skall byggas, kommer väl Kongl. Maj:t att ingripa. Men som sagdt, jag skulle ej kunna finna det riktigt att förorda något sådant, som den ärade representanten här påyrkat, och jag skall be att få anföra skälen för denna min åsigt. För öfrigt torde denna fråga kanske egentligen endast få betraktas såsom ett mellanhafvande mellan generalpoststyrelsen och den ärade representanten för Norrköping; andra representativa män från denna stad torde icke, enligt hvad jag tror mig veta, dela den uppfattning, för hvilken han gjort sig till tolk.

Den ärade talaren redogjorde alldeles korrekt för postinspektionen i de tre städerna Stockholm, Göteborg och Malmö, hvilka hvar för sig bilda ett distrikt, der en postdirektör öfvervakar den postala tjänstgöringen inom staden och vid de poststationer, som lyda under kontoret; det öfriga Sverige är indelat i fem distrikt, i spetsen för hvilka stå postinspektörer.

Nu är emellertid förhållandet det, att dessa postinspektörer hafva en dubbel funktion. De hafva nemligen först och främst att öfvervaka de dem underlydande postkontoren och de tjänstemän, som tillhöra dessa. Poststationerna sortera i första hand under vederbörande postmästare, men öfver dem står postinspektören, hvilken har att inom sitt distrikt inspektera och sammanhålla det hela. Detta är den ena af deras funktioner. Den andra är, att öfvervaka jernvägspostföringen inom distriktet, och i det fallet hafva de en annan funktion än uti det förre hänseendet. I fråga om jernvägspostföringen äro postinspektörerna så att säga ett slags jernvägspostmästare, d. v. s. de hafva härvidlag samma funktioner, som postförvaltaren vid ett postkontor, och postpersonalen vid jernvägarne sorterar omedelbart under dem; de ordna tåg-tjänstgöringen, rangera postföringen vid tåghinder och förflytta personalen dit, der den bäst behöfves o. s. v.

Det är denna postinspektörernas befattning med jernvägspostföringen, som föranledde generalpoststyrelsen, då den erhållit Kongl. Maj:ts bemyndigande att bestämma stationsorterna för inspektörerna, att fastställa stationsorterna för inspektörerna i det södra, vestra och mellersta distriktet till de resp. städerna Malmö, Göteborg och Stockholm. Och detta skedde därför, att de stora postförande tågen, hvilka inspektörerna hafva att öfvervaka, utgå från Malmö, Göteborg och Stockholm — sålunda af rent praktiska skäl.

Och att det ej var någon författningsstridig åtgärd, hvartill generalpoststyrelsen härvidlag gjorde sig skyldig, framgår derutaf, att, om det också är sant, att dessa städer bilda särskilda distrikt för sig, inom hvilka postdirektörer hafva befogenhet i fråga om den postala tjänstgöringen, postdirektörerna ingenting hafva att skaffa med den jernvägs-post, som utgår från dessa städer, utan denna hör helt och hållet under postinspektörerna; Stockholm tillhör således i afseende å *jernvägspostföringen* såväl mellersta som östra inspektionsdistriktet, och derstädes placerade postinspektörer äro således placerade *inom* distriktet.

Om jag rätt fattat den ärade talaren, hade han ej heller något emot, att inspektörerna uti det södra och vestra distriktet fått sina stationer i Malmö och Göteborg. Och dermed har han ju erkänt lagligheten af att stationera postinspektörer i städer, som i andra postala hänseenden sortera under postdirektörer. Hvad han rigtade sin anmärkning emot var placeringen af inspektörerna i det mellersta och det östra distriktet. Af dessa stationerades, såsom nämndt, redan ifrån första stund inspektören i det mellersta distriktet i Stockholm på grund af alla postförande tåg, som utgå från Stockholm till norrut belägna orter. Stationsort för det östra distriktet blef ifrån början Norrköping af det praktiska skälet, att derstädes uti posthuset fans en ledig lokal, som var lämplig för inspektören, till följd hvaraf en besparing kunde af postverket göras genom att förlägga inspektören i Norrköping. Sedermera har det emellertid under de tre år, som förflutit, sedan detta egde rum, visat sig ur postal synpunkt olämpligt, att icke man haft inspektören öfver det östra distriktet här i Stockholm för ledningen af postföringen på de stora tåg, som om aftnarne utgå från Stockholm till de södra och vestra delarne af landet, hvarför generalpoststyrelsen ansett det nödvändigt, att den 1 april i år flytta honom till Stockholm. En särskild lokal har för detta ändamål förhyrts, men förflyttningen har för postverket medfört endast högst obetydligt ökade utgifter, för hvilka emellertid någon redogörelse här icke torde behövas.

Angående stationsorten för postinspektionen i östra distrikte.

(Forts.)

Herr Zetterstrand: Enär jag redan vid riksdagens början för den siste ärade talaren nämnde, att jag ärnade framkomma med anmärkningar i förevarande fråga, var jag beredd att han skulle söka vederlägga mig. Jag vågar dock säga, att jag anser vederläggningen mindre lycklig och skall, ehuru jag icke är fackman, söka bemöta densamma.

Herr generalpostdirektören nämnde, att i postinspektörernes funktioner ingingo två olika moment, det ena öfvervakande af kontrollen och det andra tillsynen öfver jernvägspostbefordringen. Det är visserligen sant, att i generalpoststyrelsens förslag till bestämmelser för de ifrågasatta distriktsförvaltningarne äfven den sistnämnde grenen af verksamheten framhölls såsom en mycket vigtig, ehuru alls icke såsom den hufvudsakligaste. Men ser man efter i Kongl. Maj:ts skrifvelse i ämnet till generalpoststyrelsen, så ter sig denna sak annorlunda. I denna skrifvelse, som innefattar instruktion för postinspektörerne, nämnes först i en punkt hvad inspektörerne hafva till hufvudsaklig uppgift, och i denna punkt finnes icke något taladt om tillsynen öfver jernvägspostbefordringen. Sedermera komma icke mindre än 40 moment, och bland dem är det endast 4 och 7 mom. som handla om postinspektörs befattning med jernvägspostbefordringen. Denna funktion är sålunda onekligen en af inspektörens uppgifter, men inspektör får derfor icke anses såsom ett slags jernvägspostöfverexpeditör, utan han skall vara hvad hufvudsakligen varit åsyftadt, nemligen inspektör och chef för hela postdistriktet, hvilket är en vida högre ställning.

Angående
stationsorten
för post-
inspektionen
i östra di-
striktet.

(Forts.)

Här har nu sagts, att inspektören i östra distriktet skulle hafva till hufvudsakligt åliggande att gifva akt på de afgående jernvägsposterna från Stockholm. Jag undrar dock, om detta är öfverensstämmande ens med författningens bestämmelser. För min del tror jag det icke. Just i 7 mom. af kongl. skrifvelsen säges: »vederbörande å jernvägarne inom distriktet framgående postkupéexpeditioner och postiljonskupéer skola, så ofta ske kan och nödigt befinnes, inspekteras, i regeln af postinspektören sjelf, men, i den mån han ej medhinner det, af kontrollören.» Här är sålunda tydligt markeradt, att det är de inom distriktet framgående postkupéexpeditioner etc. och icke de från en utom distriktet liggande och utgående postkupéexpeditioner som skola af honom öfvervakas. Om nu postinspektören i östra distriktet är stationerad i Stockholm, huru skall han då kunna på ett effektivt sätt inspektera de postkupéer, som inom distriktet framgå till exempel på Hallsberg—Motala—Mjölby jernväg eller på Nässjö—Oskarshamnbanan eller Norra Södermanlands jernväg, Pålsboda—Finspong—Norsholmsbanan o. s. v.? Och hvad mera är, tillkommer det honom verkligen att taga någon slags befattning med de från Stockholm utgående kupéexpeditionerna?

Ett stöd för min åsigt, att postinspektören icke har något dylikt åliggande finner jag ytterligare deri, att berörda kongl. bref jemväl föreskrifver, att »postdirektörerne i Stockholm, Göteborg och Malmö skola, beträffande den underlydande personal och för de till deras postkontor hörande områden, i tillämpliga delar utföva postinspektörs myndighet och åligganden».

Att ifrågavarande förflyttning af postinspektören i östra distriktet från Norrköping till Stockholm skett, såsom herr generalpostdirektören uppgaf, uteslutande af postala skäl, har jag aldrig bestridit. Jag har så mycket hellre afhållit mig derifrån som jag är alldeles öfvertygad, att åtminstone beträffande postverkets nuvarande, högt aktade chef inga andra än fullt sakliga skäl dervid gjort sig gällande. Men jag vill å andra sidan protestera mot hans yttrande i början af sitt anförande, då han ville göra troligt, att den af mig nu väckta frågan hufvudsakligen vore ett mellanhafvande mellan generalpoststyrelsen och mig. Denna åsigt är alldeles omotiverad. Det tillkommer mig obestridligen i egenskap af riksdagsman att här föra talan icke blott för det samhälle, som jag särskildt representerar, utan äfven för riket i dess helhet, och jag skulle djupt beklaga, om den dag skulle komma, då någon af kammarens ledamöter skulle kunna med fog rigta den beskyllningen mot mig, att jag för att framhålla en enskild Orts intressen, handlat emot statens intressen. Men om jag deremot finner, att ortens intressen i en fråga sammanfalla med statens, så är det min ovilkorliga skyldighet att bringa denna fråga på tal. Jag har därför icke kunnat underlåta att här framhålla det egendomliga i att posinspektionen i östra postdistriktet, som först förlades till Norrköping, nu skall flyttas till Stockholm. Norrköping ligger precis i centrum af östra postdistriktet; postinspektionen hade i Norrköping en bra lokal i postverkets eget hus,

som är af ovanligt solid beskaffenhet — ett af de allra bästa husen i Norrköping — med det präktigaste läge. I samma hus inrymmes postkontoret, som jag antager är det största i distriktet. I samma hus är derjemte telegrafstationen inrymd och dit har äfven förflyttats förvaltningen af telegrafliniedistriktet, som omfattar samma område som postinspektionsdistriktet.

*Angående
stationsorten
för post-
inspektionen
i östra di-
striktet.*

(Forts.)

Det ligger enligt mitt förmenande en grundtanke i, att man skulle indela riket i fem distrikt, och att inom hvar och ett af dessa skulle finnas en hufvudort, dit post, telegraf och telefonförvaltningen inom distriktet skulle förläggas. Början härmed var gjord i Norrköping. Der har postinspektionen, såsom sagdt, hittills varit förlagd, likaså en telegraflinieinspektion och i viss mån äfven en dylik distriktsförvaltning med afseende på telegrafförhållandena i öfrigt inom distriktet. Vore det nu så att postinspektionen förflyttats till en annan plats inom distriktet, till exempel Katrineholm, Linköping eller Nässjö, skulle jag visserligen ur Norrköpings samhälles synpunkt kunnat beklaga detta, men icke skulle jag kunnat uttala mitt bestämda ogillande deraf. Men nu, då inspektionen förflyttats från centrum af distriktet till en plats utom detsamma, till en förhyrd lokal, som herrarne säkerligen icke veta hvar den är belägen, så kan detta väl icke synas lämpligt. Om till exempel en postmästare eller någon annan, som sorterar under postinspektören i östra distriktet, skall söka sin distriktschef, vore det väl naturligtast att han funne honom på en centralt belägen ort inom distriktet, uti en tjenstelokal i postverkets eget hus, i stället för att den underordnade skall nödgas resa utom distriktet och här i Stockholm uppsöka chefen i en förhyrd lokal.

Jag vågar sålunda påstå, att min åsigt i detta fall icke kan hänföras till ett ensidigt lokalt intresse, ty hvad jag hufvudsakligen åsyftat är att för min ringa del söka motverka det sträfvande efter centralisation, som allt mera gör sig gällande i våra embetsverk, samt söka komma derhän att verkens skötsel blir mera ändamålsenlig och beqväm för allmänheten än den förut varit.

Till sist vill jag uttrycka den vissa förhoppning, att den siste ärade talaren med sin kända högsinhet och fördomsfrihet måtte, oafsedt hvad som passerat, taga denna fråga under förnyadt öfvervägande, och att om han — såsom jag för visso förutsätter — finner, att ett misstag blifvit begånget, det för honom skall vara en kär pligt att rätta detsamma.

Härmed var öfverläggningen i detta ämne slutad. Kammaren biföll utskottets hemställan.

Punkterna 3—7,

Biföllos.

Efter det herr talmannen vidare föredragit *punkten 8*, angående öfriga, i föregående punkter icke omförmälda ordinarie anslag under sjunde hufvudtiteln, begärdes ordet af

*Angående
kongl. dra-
matiska
teaterns re-
pertoar.*

Herr Palme, som yttrade: Efter föredragning af herr statsrådet och chefen för kongl. finansdepartementet har i dessa dagar till Riksdagen öfverlemnats en kongl. proposition, gående ut på att motverka det så kallade varietéfoget. Om detta i sitt syfte så erkännansvärda förslag, om hvars innebörd jag dock icke ännu har bildat mig någon bestämd mening, blifver lag, torde följden deraf blifva, att nya skaror strömma till teatrarne och främst, hoppas jag, till de goda teatrarne. Då, om någonsin, gäller det för de kongl. teatrarne att häfda sin höga ställning såsom nationalinstitutioner, att motsvara sin ädla bestämmelse af kulturbärare och bildningsanstalter. Jag gör mig då den frågan: huru hafva de kongl. teatrarne eller rättare den kongl. dramatiska teatern — ty det är om denna teater jag nu vill yttra några ord — uppfyllt dessa fordringar?

Sedan i statsrådsprotokollet för den 26 mars 1889 den dåvarande finansministern framhållit »den dramatiska konstens betydelse för den fosterländska odlingen» samt »den kongl. teaterinstitutionens kraf att från det allmännas sida åtnjuta det understöd, utan hvilket denna institution icke mäktar uppbära sin ställning såsom den främste värdaren af ifrågavarande konst», föreslog Kongl. Maj:t Riksdagen, att kongl. dramatiska teaterns fasta och lösa egendom skulle upplätas åt den eller dem, som kunde befinnas villiga att »på ett konsten värdigt sätt bedriva teaterverksamhet». Sedan detta förslag af Riksdagen antagits, uthyrdes i enlighet dermed kongl. dramatiska teatern, med allt hvad dertill hörde, åt en association, bestående af ett antal dåvarande aktörer och aktriser vid dramatiska teatern. Vid beslutets fattande uttalade Riksdagen, såsom jag nämnde, att teaterverksamheten skulle bedrivas *på ett konsten värdigt sätt*; och i ett den 7 juni 1889 upprättadt kontrakt, hvilket sedermera årligen förnyats och som ännu gäller, emellan å ena sidan Kongl. Maj:t och kronan och å den andra direktör Fredrikson — jag har här en afskrift af kontraktet — heter det i mom. 12: »*Verksamheten å Dramatiska teatern bör i anseende till så väl val af stycken som deras utförande motsvara de anspråk, som kunna ställas på en kongl. teater*».

Har då, frågar jag mig, den kongl. Dramatiska teatern motsvarat dessa utaf Riksdagen och Kongl. Maj:t gemensamt uppställda fordringar? Jag vågar derpå svara ett ganska bestämdt nej.

Det dramatiska området är, såsom vi veta, rikt och har många olika konstarter. I en stad af Sockholms storlek med många teatrar måste det därför blifva en sorts arbetsfördelning mellan de olika teatrarne; en konstart, som passar för den ena teatern, lämpar sig ej för en annan. Och hvad särskildt en nationalscen beträffar, passar för densamma ingenting annat än det högsta och bästa. Den får ej konkurrera med småteatrarne. Väl må det glada skämtet och den sunda humorn

ingalunda vara bannlysta från vår nationalteater; men att qväll efter qväll gifva underhaltiga tyska farser med eller utan »uniformsclowneri», att qväll efter qväll bjuda publiken på franska så kallade sedekomedier med äktenskapsbrott och depravation, det anstår för visso icke en nations främsta dramatiska konstanstalt.

Jag vill nu ej närmare ingå på alla de fel, som man skulle kunna anmärka hos den dramatiska teatern och dess nuvarande ledning, men jag vill dock påpeka några. Jag skall då be att få erinra om, hurusom denna teaters ledning på de senare åren synes hafva varit öfverlemnad åt personer, hvilka anse, att den franska komedien är det förnämsta inom den dramatiska konsten, och följden har naturligtvis blifvit den, att programmet i väsentlig mån rättats derefter. Denna ensidiga riktning hos dramatiska teaterns ledare har å sin sida gjort, att man synes hafva förlorat sinne för hvad man kallar den klassiska repertoaren, för teaterstycken af allvarligare, gedignare innehåll. Jag har genomgått dramatiska teaterns spellistor för de fyra senaste åren, hvarvid jag der funnit upptagna in alles endast åtta stycken, som bruka anses tillhöra den klassiska repertoaren, deraf två af Shakespeare och tre af Molière. Deremot har jag förgäfvets sökt efter sådana namn som Holberg, Beaumarchais, Schiller och andra, den klassiska antikens mestare deribland. Och äfven andra, djupa och mera gedigna teaterstycken äro så sällsynta på dramatiska teaterns spellista, att man måste antaga, att teaterns ledning förlorat känslan för de högre dramatiska fordringarne. Der spelas massor af små enaktspjeser af bagatellnatur, komedier, som passa på tredje och fjerde klassens teatrar, ja stundom äfven pjeser af rent af osedligt innehåll — jag erinrar endast om en dylik, som förlidet år snart sagdt måste uthvisslas för öppen ridå. Dramatiska teatern saknar dessutom hvad som utgör en styrka hos t. ex. Danmarks och Frankrikes nationalscener, nemligen en stående repertoire af gedigen natur. Dramatiska teatern saknar konstnärlig tradition.

Ännu en sak vill jag anmärka. Den svenska nationalteatern fattar ej sin höga uppgift att frammana och vårda sig om ett inhemskt dramatiskt skaldskap. Och huru skulle för öfrigt något sådant vara möjligt, då vår första dramatiska scen icke spelar och icke ens synes kunna spela konstens högsta skapelser? Författarne måste, naturligt nog, för att i vårt fattiga land få sina stycken uppförda, rätta sig efter teaterns fordringar, och dessa gå ofta nog ut på att få pjeser som passa för den ena eller den andra framstående skådespelaren eller skådespelerskan.

Söka vi då utforska anledningen till dessa förhållanden, måste vi finna dem deri, att denna statsanstalt, denna »mönsteranstalt», som den af en talare år 1889 kallades och som samma person då förklarade utöfva ett ofantligt inflytande på vårt folk och på de intellektuella och de sedliga förhållandena i samhället, icke är något annat än ett vanligt affärsföretag, af hvilket intressenterna naturligtvis söka få så stor behållning som möjligt. Är då, frågar man sig, denna affär så dålig, att dessa intressenter icke kunna hafva råd att tillgodose äfven den högre

*Angående
kongl. dra-
matiska
teaterns re-
pertoar.
(Forts.)*

Angående
kongl. dra-
matiska
teaterns re-
pertoar.
(Forts.)

konstens fordringar? Nej, för visso icke. Jag har tagit reda på, huru stora de löner äro, som utbetalas vid dramatiska teatern, och jag har funnit, att väl de engagerade i allmänhet icke hafva alltför höga löner, men att de personer, som äro associéer vid denna teater, hafva sina fasta, ganska rundliga löner och derutöfver i medeltal 40 procents utdelning af vinsten för hvarje spelår. De skådespelerskor, som äro associéer, hafva i lön och affärsvinst i medeltal cirka 5,000 kronor om året, ja, de finnas, som hafva omkring 6,000 om året, och af skådespelarne finnas de, som hafva mellan 8,000 och 9,000 kronor om året, medan medeltalet för skådespelarne utgör mellan 5- och 6,000 kronor om året. Såsom kammaren alltså behagade finna, går det ej någon synnerlig nöd på dessa personer som med svenska staten uppgjort kontrakt, att på ett konsten värdigt sätt bedriva teaterverksamheten.

Jag frågar då: eger ej staten något medel att förhindra detta systematiska neddragande af konsten, som, enligt min mening, har egt rum vid den dramatiska teatern under de senare åren? Jo, kontraktet gifver chefen för kongl. finansdepartementet rättighet att *anställa en inspektör, hvilken har att före pjesers uppförande om dem taga kännedom samt är berättigad förbjuda uppförandet af sådana pjäser, som han anser icke värddiga en kongl. scen.* På denna inspektör hvilat således till en väsentlig del, enligt min mening, ansvaret för, att allt icke är, som det borde vara vid den dramatiska teatern. Men betänker man, hvem den man är, som har denna ansvarsfulla post sig anförtrodd — han är nästa år en åttioårig gubbe — kan man ej gerna af en så gammal man begära så mycken kraft, som erfordras för en dylik befattnings utöfvande.

Jag har, herr talman, nog skarpt tagit till orda i fråga om vår nationalscen, men jag har härtill föranlåtits endast af den djupa känsla jag har af den kongl. dramatiska teaterns stora betydelse för vår kulturutveckling och vår bildning. Jag vill visst ej förneka, att vid sidan af hvad jag nu klandrat finnes mycket att erkänna, och att vi särskildt ega ganska många framstående förmågor bland den skådespelarepersonal, som uppträder på dramatiska teatern. Jag har emellertid trott, att tillfället ej skulle vara olämpligt att nu anbefalla denna fråga till chefens för kongl. finansdepartementet benägna åtanke; och jag är viss om, att han ej skall underlåta att taga den under allvarlig ompröfning.

Herr talman, jag har intet yrkande att framställa.

Vidare anfördes icke. Punkten bifölls.

Pnnkterna 9—16,

Biföllos jemväl.

Slutligen föredrogs *punkten 17*, angående anslag till skogsodlingens befrämjande; och begärdes dervid ordet af

Herr Petersson i Boestad, som anförde: Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets hemställan i den förevarande punkten, men medan jag har ordet, ber jag att få afgifva en protest mot den allt för stora afverkning, som nu allt jemnt pågår genom utstämpling och försäljning af skog från de gamla boställena och kronoparkerna. Det är i synnerhet de vackra ekskogarne å en del boställen nere i Småland, som sköflas på sådant sätt. Staten och skogsstyrelsen borde föregå de enskilde skogsegarne med godt exempel af skogsvård, och jag tror, att detta är nästan lika nödigt som skogsplanteringen.

Den af domänstyrelsen föreslagna exporttullen på skogsprodukter är kanske ej rätt väl betänkt; ej heller skulle den vara till gagn hvarken för staten eller den enskilde.

Vidare yttrades icke. Kammaren biföll hvad utskottet hemställt.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 3,5 e. m.

In fidem

E. Nathorst Böös.
